

Освітнянське джерело

Офіційне видання міського методичного кабінету
Департаменту освіти Вінницької міської ради

№1 січень 2015 року

Вітаємо переможця

заклад «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №33 Вінницької міської ради» із перемогою в проєкті «Samsung назустріч знанням»

В номері:

О.В. Копилов «Учніське лісництво» 3 досвіду роботи	2
Т.І. Король «Favourite TV Programmes. 5 form» Конспект уроку	4
О. Д. Драчук «Р.М. Рільке «Пісня про правду». Відображення українського кобзарства в оповіданні. Головна ідея, особливості будови та композиції твору» Конспект уроку	10
І.М. Криволап «Художні напрями та стилі. Періодизація розвитку та стильове розмаїття художньої культури. Антична культура, культура прадавніх цивілізацій, середньовічна культура» Конспект уроку	16
Т.О. Нічук «Подарунки та сувеніри до Нового року» Конспект уроку	21
Т.А. Городецька «Модуль: баскетбол» Конспект уроку	25
С.М. Давидюк «Великий правдолюб (Остап Вишня)» Конспект бібліотечного уроку	30
Л.В. Котова «Документація вчителя-логопеда» Дошкілля	36
Т.В. Докійчук «Уважність – основа комунікативної компетентності педагога» сторінка психолога	49

Олег Валерійович Копилов,

вчитель географії, керівник гуртка юних лісівників «ЕКОДІМ», закладу «НВК: загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів – гімназія №6 Вінницької міської ради»

*Є Божий храм,
Є храм науки,
А навкруги – природи храм,
Де є ліси, озера, луки,
Які дарують щастя нам!*

Наше учнівське лісництво ще зовсім молоде, розпочало свою роботу у вересні 2014 року. Хоча утворення його передувала довга і кропітка праця у екологічному напрямку усього нашого закладу. Зокрема перемоги у міському, обласному та всеукраїнському етапі олімпіади з екології, Всеукраїнському конкурсі «Інтел-Еко» 2013 та 2014, та інших конкурсах різного рівня.

18 вересня 2014 року ми відкрилися. Ми працюємо на базі Прибузького лісництва (лісничий Столярчук М.П.) державного підприємства «Вінницьке лісове господарство» (головний лісничий Ільченко Є.В.). Директор нашої школи Тітова Н.А, педагог-наставник, вчитель географії Копилов О.В., лісничка – Завальнюк Юлія. Розпочали свою роботу з проекту «Екологія довкілля школи», у якому ми вивчили історію створення пришкольньої території, дослідили її екологічний стан та прийшли до висновку, що покращити його можна за рахунок насадження рослин: дерев, кущів, трав.

Протягом останніх 5 років вчителями біології, екології та географії проводилися ґрунтовна підготовча робота. Природничо-краєзнавчий проект «Заповідна Вінниччина», що тісно співпрацює з Вінницькою обласною станцією юних натуралістів, проводить активні дослідження заповідних територій Вінницької області та обирає напрямки занять з метою освоєння різноманітних природних об'єктів. Така зацікавленість дослідників у збереженні природних комплексів рідного краю зумовлена і тим, що вирішення фундаментальних проблем навколишнього середовища набуває все більшого значення, необхідно вживати дієві заходи для збереження унікальних природних комплексів, рідкісних та зникаючих видів. Цим і займаються учасники проекту. Ми організовуємо численні акції та ведемо широку просвітницьку роботу. Уже не одноразово здійснювалися експедиції у такі місця як: Згарський заказник, Володимирська дубина, Марксова долина, П'ятничанський ліс, Вінницький ботанічний сад «Поділля». В результаті цього було зібрано ґрунтовну підготовчу базу для нашого лісництва.

«Екодім» розрахований на учнів 6-11 класів. Курс включає як теоретичні знання у формі лекцій та бесід з основ лісового господарства, так і виконання практичних завдань на об'єктах базового Прибузького лісництва, дослідницьку діяльність. Програма роботи учнівського лісництва насичена. Адже лісознавство – глобальна наука про життя лісу і вирощування деревини, роль лісового господарства в економіці держави.

Ми вчимося проводити спостереження, дослідження в природі, використовувати отримані знання для вивчення лісових багатств, обґрунтування раціонального їх використання, розпізнавати основні породи деревної рослинності

своїєї місцевості, встановлювати зв'язки між регіональними особливостями природи і заняттям населення, господарською діяльністю і екологічним станом природи, використовувати різні способи природоохоронної діяльності для збереження екологічної рівноваги регіону.

Члени учнівського лісництва є ініціаторами шкільних акцій: «Зробимо подвір'я школи затишним», «Парад квітів біля школи», «Галерея кімнатних рослин», «Юннатівський зеленбуд», «Годівничка». В результаті щорічного проведення акції «Посади дерево» на території школи проростає 43 клена, 34 берези, 24 ялини, 19 горіхів, 13 ясенів, 11 лип, 6 горобин, 2 сосни, 2 граба, 2 черешні, 2 яблуні, 1 дуб, 1 шовковиця, 1 обліпіха, 16 бузків, 5 шипшин, 1 жасмин та багато дикого винограду. У жовтні цього року під час проведення цієї акції членами учнівського лісництва було висаджено 8 сосон, 3 туї, 7 беріз, 10 лип, 8 дубів, 2 ялиці, 4 шипшини.

21 листопада 2014 року відбувся обласний зліт учнівських лісництв Вінницької області, у якому взяло участь 25 команд.

Наше учнівське лісництво «Екодім» ще зовсім молоде, але гідно представило роботу на зльоті та вибороло почесне 2 місце. Презентували роботу члени команди: Копилов О.В.- педагог-наставник, Завальнюк Юлія - лісничка, Андрусишин Анастасія - майстер лісу та Домашенко Анастасія – член учнівського лісництва, яка представила свою науково-дослідницьку роботу з теми: «Дослідження видового складу рослин родини Орхідних на П'ятничанській стежині» та посіла 3 місце у своїй номінації.

Команда школи була нагороджена грамотами та цінними призами від Департаменту освіти і науки Вінницької облдержадміністрації, Управління лісового та мисливських господарств Вінницької області, Вінницької області Станції Юних натуралістів.

Усі учні нашої школи розуміють, що природу потрібно захищати, щоб наш край процвітав для майбутніх поколінь. І нехай допоможе дітям у цій благородній справі наше новоутворене учнівське лісництво.

*Природи храм, повір єдиний,
І найніжніший. Пам'ятай, хто б ти не був:
розумний, сильний Святий цей храм, оберігай!*

Конспект уроку**Тетяна Іванівна Король,***вчитель англійської мови вищої кваліфікаційної категорії
закладу «Середня загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №13 м. Вінниці»***Favourite TV Programmes.
5 form.****Objectives :**Practical – to develop skills in exchanging personal information ;

- to practice pupils skills in using lexical material on the topic;
- to spread pupils vocabulary and revise grammar material /Pr.Perf/;
- to practise role – play .

Developing – to develop lexical skills in different exercises;

- to develop pupils' logical thinking and imagination, creative abilities to communicate in different situations;
- to develop good manners in students' behaviour.

Educative – to form the desire to learn English, to teach pupils to interact.Equipment: pictures, posters, an audio –recording, a slide-show, an additional text, a grammar table , PB,WB.**Procedure****Introduction :**

1. T: Good morning! How are you?

Well, I see you are ready for the lessons. Today we are going to learn more about television programmes, do different exercises, practise listening, speaking, reading and writing English. So, we shall work hard. By the end of the lesson you'll be able to use the Present Perfect tense forms, to speak about the TV programmes, to express your feelings.

2. Warming up*Phonetic drill:*

We like rest,

We like joy,

Let's play games,

Let's watch films,

We like fun,

We like sport!

Let's read books

And relax!

Vocabulary work.

T : Let us remember , where and how we can spend free time.

T: Let's make a mind –map.

3. Main part.

3.1.Auding. “What shall we do?” **Pre - auding.** T: Use the table and make true sentences about spending free time.

Women	not very often	go in for	the museums	in summer
Boys	never	play	the cinemas, theatres	in winter
Girls	often	listen to	sports at the stadium	in spring
I	sometimes	talk	the music at the concert hall	in autumn
We	very often	go to	out for a meal	in free time
	usually	go	the park	
	always	visit	the forest to have a picnic	
	seldom		the river to rest	
			about games	
			with the young brother/sister	

Audio recording.

T: You will listen to the short conversations. Be attentive and do the tasks.

Tape: 1

Tape: 2

A - It's a lovely day!

A- It is raining again. What shall we do?

B- What shall we do?

B- Let us stay at home and watch a DVD

A-Let us play tennis.

A- Oh, no. We watched the DVD

B- Oh, no. It is too hot to play tennis!

yesterday.

A- Well, let us go swimming.

B- Well, let us go to the cinema.

B-OK, I shall get my swimming costume!

A- OK. What film do you want to see?

While - auding.

H0-1. What shall we do?

Underline the right word:

1. The weather is dull/lovely.
2. He wants to play tennis/cards.
3. She says It`s too hot/cold.
4. They agree to swim/bathe.
5. She needs to take her sportswear /swimming costume.

Mark true or false statements:

1. It`s snowing.
2. He wants to stay at home.
3. She wants to watch a DVD.
4. He offers to go to the theatre.
5. They will see a film at the cinema.

Post - auding.

T: Answer my questions, please.

Who has been talking?

What do they want to do when the weather is fine?

What about the bad weather?

Why didn`t they play tennis?

3.2. Homework checking

a. T: Let`s act the role-play. Choose the situations and act out.

Invite your friend to the cinema.

Discuss what film you would like to watch.

Ask your friend about last weekend.

b. Show the invitations and say what kind of a party you want to organise.

c. Read the short description and guess what place it is. /card 1/

You can see the wild animals dancing there.

You can see a film there.

You can see many old things from the past.

You can swim there in winter.

You can watch a live match there.

You can listen to the orchestra music there.

You can see a play there.

d. Fill in the gaps. /card 2/

a c...n...ma, a t...e...tre, a c...nc...rt h...ll, a st...di...m, a c...rcus, a muse...m, a g...m, a pi...nic, a fi...m.

e. Answer the questions. /card 3/

Do you like to go out?

Where do you rest with your parents?

How often do you have a picnic?

What things do you take with you?

Who cooks food on the fire?

What games do you often play outside?

3.3.Vocabulary work.

1) T: As you know watching TV is a very popular pastime.

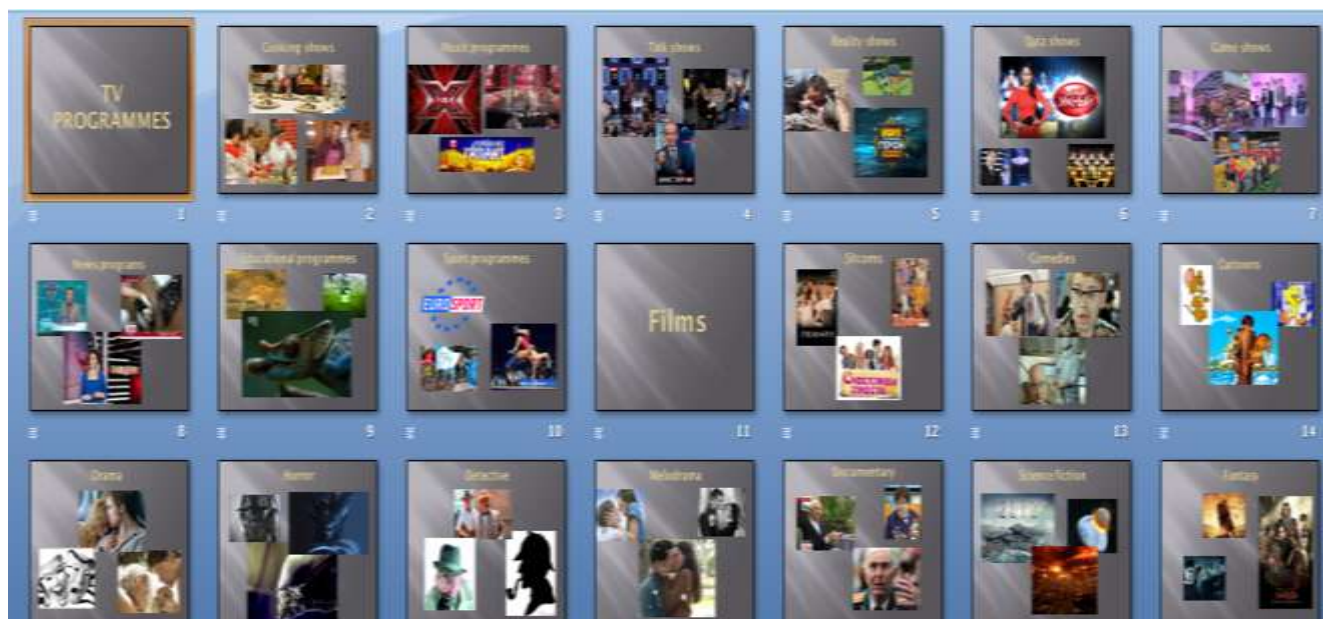
What do you want to watch on TV? Name your favourite channels.

What time do you usually watch TV at?

Who do you watch TV with?

Do you like to see a film at home or at the cinema?

T : We need to learn new words- the types of theTV programmes. Let's look and repeat. /a slide- show "TV – programmes " /

2) T: Now match a picture with a word on the blackboard

Western

Detective

Sitcom

Comedy

Soap opera

News

Documentary

Sport news

Talk show

Game show

Reality show

Educational programme

3) T: Let us play. Ask questions and learn more about your interests. /Pupils are in 2 circles. /

Numbers of the TV sets at home	Part of the day	Hours of watching	Activity while watching TV	Your favourite program	Parent's favourite program	Favourite channel	Going to the cinema
1	Morning	1	Eating	Cartoon	x-factor	Discove	Once a month
2	Afternoon	2	Writing	Game s	reality show	1+1	seldom
3	Evening	4	Reading	News	show	Inter	Never
			Doing H	comedy	sitcom	Novy	
			Drawin		drama		
			Playing		talent sh		

Pupils ask questions and fill in the table after the interviewing.

T: As we see from the table, all of you have your own interests and tastes, and sometimes it's difficult to decide what to watch, when you and your friend like different programmes. Let us read the text quietly and mark which statements are true or false. You need to correct false sentences. Be attentive, please. You have 5 minutes. Ex. № 3, 4 p. 81 SB /English 5, A. Nesvit /

4. Project time.

T: And now let us listen to the doctor's advice.

Pupils present their projects.

/a doctor's advice / rules of safety while watching TV// Sample answer.

Don't watch TV more than 2 hours a day. Don't sit close to the screen, it's bad for your eyes. Don't watch TV in the darkness. It's bad to watch TV late in the evening, because you won't be able to sleep! Remember: you need an active rest to be healthy!

T: Let's have a rest and do some exercises!

Stand up!

bend left, bend right,

Hands up, hands down,

face you friend and smile !

hands on hips,

Stand still and sit down!

5. Grammar /the Present Perfect Tense/

T: Special words help us to indicate the Present Perfect Tense. To make up this tense form you need the verbs "have" and "has" and the Past Participle (use the third column in the table of the irregular verbs)

Let's practise and write sentences of the Ex. №5, p. 82 SB, WB p.51, Ex. №8, 9. /English 5, A. Nesvit/

6. Summing up.

T: What have we done at the lesson?

Ps: We have learnt many new words, revised the grammar rules and we have been bright today. T: Thank you for the lesson!

Home assignment.

Your home task is to write questions to the sentences of the Ex. №7, p 82 SB.

Конспект уроку**Олена Дмитрівна Драчук,***вчитель світової літератури, вчитель вищої категорії закладу
«НВК: загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів – гімназія №23 ВМР»***Р.М. Рільке «Пісня про правду». Відображення українського
кобзарства в оповіданні. Головна ідея, особливості будови та
композиції твору**

Мета: Поглибити знання учнів про структуру та композицію твору; познайомити з найяскравішим явищем української національної культури; розвивати вміння логічно висловлювати свою думку; виховувати патріотичні почуття та моральні якості.

Обладнання: Портрет Р.М. Рільке, репродукція картини Д. Безпечного «Бандурист», аудіозапис пісні «Про правду та неправду» у виконанні кобзаря Г. Ткаченка, фотографії ліри, бандури, кобзи, презентація Microsoft PowerPoint.

Словник уроку:

Кобза – старовинний струнно-щипковий інструмент, який існував уже в Київській Русі. Про це свідчить зображення музикантів на фресках Софіївського собору у Києві. У 80-х роках XVI ст. в Україні з'явився більш досконалий інструмент – бандура, яка поступово витіснила кобзу з ужитку.

Кобзар – український народний співець, що супроводить свій спів на кобзі або бандурі. Виконавців народних дум, пісень називали і кобзарями, і бандуристами, і лірниками відповідно до того, в супроводі яких музичних інструментів звучали ці твори.

Хід уроку**1. АКТУАЛІЗАЦІЯ ЗНАНЬ**

Слово вчителя. На минулому уроці ми познайомилися з життям та творчістю Р.М. Рільке. Прошу пригадати, що пов'язувало відомого австрійського поета та письменника з Україною?

Відповіді учнів. У 1900 році Рільке приїздив в Україну. Він відвідав Київ, Кременчук, Полтаву, Харків. Рільке щиро захоплювався самобутнім українським фольклором: думами, плачами, героїчними піснями. Поет переклав німецькою «Слово о полку Ігоревім». У поезіях «Книга годин» (друга частина), «Книга образів» (вірші «Буря», «Карл XII»), «Сонети до Орфея» звучить українська тематика. А в оповіданні «Пісня про правду», що входить у збірку «Історії про Господа Бога», з надзвичайною повагою та любов'ю відтворює життя, побут, звичаї, традиції українців. Якби ми не знали імені автора та його походження, можна було б твір віднести до творчості одного з українських письменників, настільки переконливо автор передає дух народу, його споконвічні мрії про волю та незалежність.

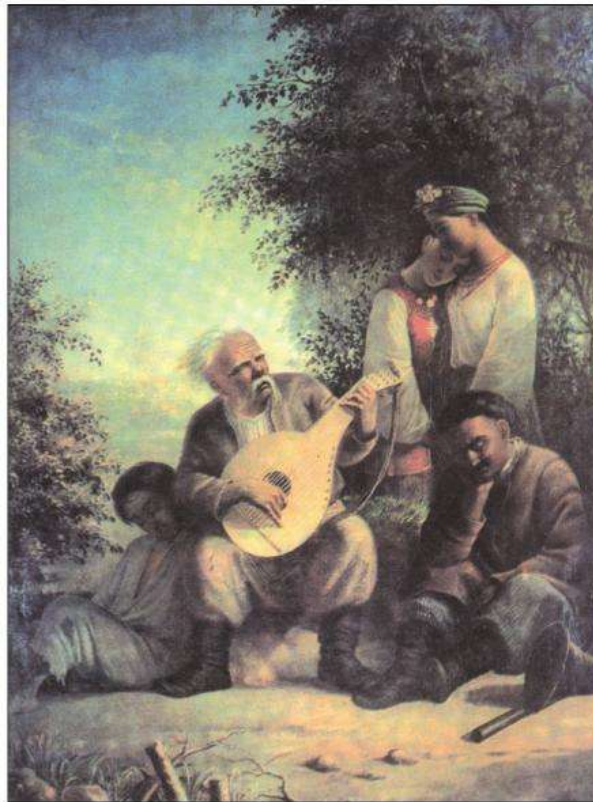
2. Основна частина уроку

Вчитель. Р.М. Рільке чув розповіді про кобзарів, особливо його вразила історія життя Остапа Миколайовича Вересая, відомого українського кобзаря, чия пісня була використана в оповіданні. Саме сліпий кобзар стає носієм правди та своїм співом запалює серця волелюбством, закликає стати на захист Правди та Незалежності.

Що ж ми знаємо про українських кобзарів?

Учні-дослідники. Найбільшого значення кобзарство набуло з виникненням Запорізької Січі у XV- XVI століттях. Запорожці боролися проти закріпачення українського селянства литовськими і польськими магнатами, шляхтою. Захищали його від нападів турків і татар. Кобзарі супроводжували запорожців у походах, складали думи і пісні про події, свідками або учасниками яких вони були. У своїх піснях закликали народ до боротьби з гнобителями і поневолювачами, а у війську підносили його бойовий дух. Співали думи про подвиги героїв, про людське горе.

Кінець XVIII ст. приніс із собою повне поневолення українського народу. Було скасовано Гетьманщину, знищено Запорізьку Січ, українських діячів було заслано до Сибіру, а бідному невільникові-кріпаку було вже не до кобзи, і тому він покинув її, як покинув шаблю та рушницю. Покинуту кобзу підхопили сліпі кобзарі, які зберегли її до наших часів. Серед них особливо відзначились Андрій Шут, Іван Крюковський, Федір Холодний, Архип Никоненко, Остап Вересай. Творчість їх припадає на XIX ст. Кобзар завжди був з народом, був виразником його дум і прагнень.

Д. Безпечний.
Бандурист. Початок 1860-х років

*Заспіває про Чалого –
На Горлицю зверне;
З дівчатами на вигоні –
Гриця та веснянку,
А у шинку з парубками –
Сербина, Шинкарку ...
Або, щоб те знали,
Тяжко-важко заспіває,
Як Січ руйнували.*

Т. Г. Шевченко “Перебендя”

Остап Вересай – найвідоміший кобзар XIX ст. Народився він на Полтавщині у сім’ї кріпаків. У ранньому дитинстві втратив зір. Потяг до бандури був дуже великий. Навчався у багатьох майстрів, удосконалював свою майстерність гри на бандурі самотужки. Жив у Сокиринцях на Чернігівщині. Думи і пісні О. Вересая

дуже зворушували слухачів. Під час виконання своїх дум не просто хвилювався, а навіть плакав і притупував ногами. Це один із останніх українських кобзарів. Він був відомий далеко за межами України, співав багато пісень козацьких, невідільницьких.

Репертуар О.Вересая був не дуже великим. М.Лисенко, О. Русов та П.Чубинський записали і опублікували шість дум: "Отчим", "Як три брати з Азова втікали", "Невідільниця", "Про вдову і трьох синів", "Дума про Хведора Безродного"; п'ять сатиричних пісень: "Щиголь", "Дворянка", "Кисіль", "Хома". В його репертуарі були побутові пісні: «Дудочка», «Козак», «Циганочка», «Ярема», «Бугай» та ін. Великий інтерес являє собою пісня «Про правду та неправду». Її записав у виконанні О.Вересая М.В.Лисенко. В ній засуджується несправедливість, оповідається про зневажання правди. «Як у ярмарку станем співати, то пани обійдуть, вони її не люблять!», - розповідав О. Вересай Л. Жемчужникову. – Об правді, як ходиш по селу та співаєш, то много людей плачуть».

(Слухаємо пісню "Про правду та неправду" у виконанні кобзаря Григорія Ткаченка)

Учитель. Повернемося до структури оповідання. Скільки логічно завершених історій ви побачили у творі?

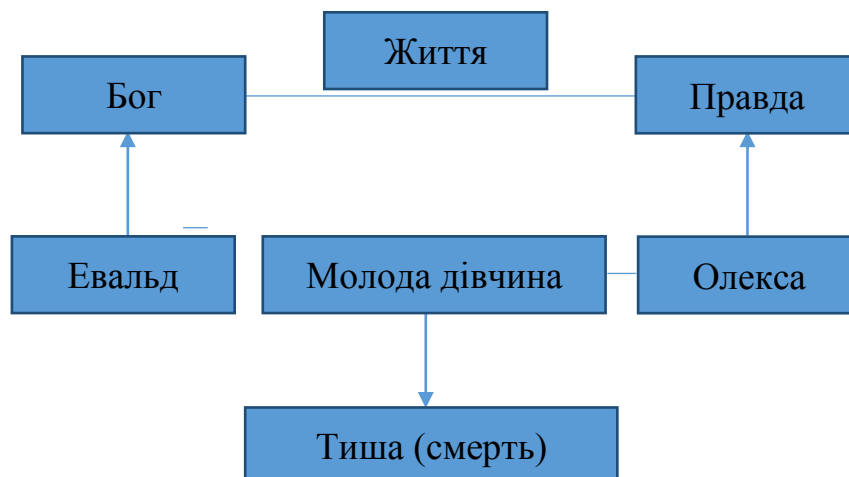
Учні.

- Історія про каліку Евальда
- Історія про молоду сімнадцятирічну дівчину
- Історія про Олексу та його родину

Учитель. Що об'єднує всі ці історії? Що шукають в житті герої?

Учні. Евальд шукав Бога, Олекса - Правду, а дівчина - тишу.

- **Складаємо схему-структуру оповідання**

Учитель. Кожна історія розкриває та поглиблює зміст, символіку та ідею іншої. Доведемо цю думку за допомогою цитат.

В розмові оповідача з калікою Евальдом лунають такі важливі слова про призначення кожної людини: *«Бог призначив вас, Евальде, бути спокійною точкою серед усієї суєти... інші женуться за днями і, коли наздоганяють котрийсь із них, до того засапуються, що не в змозі навіть поговорити з ним. Ви ж, мій друже, просто сидите коло свого вікна й чекаєте, а тому, хто чекає, завжди щось трапляється. Вам випала особлива доля... поміркувати над життям»*. Оповідач підштовхує до висновку, що життя складається із зовнішнього, метушливого, та внутрішнього, спокійного. Треба вміти поєднати ці дві складові.

Розмовляючи з Евальдом, оповідач згадує історію молоді сімнадцятирічної дівчини, яка, як Евальд, уважно спостерігала за зовнішнім життям, «роздивлялася».

• **Обговорення цитати.**

«Можна сказати, що перші сімнадцять років свого безжурного життя вона тільки роздивлялася. Її величезні очі жили самотійним життям, і все, що вони бачили, вони поглинали самі, а життя в усьому тілі, цього юного створіння, минало незалежно від них... Та наприкінці цього часу якесь сильне переживання порушило це подвійне життя, ... очі дівчини ніби запали досередини, і весь тягар зовнішнього ринув крізь них у морок серця. Дівчина стала бліднути, хворіти, усамітнюватись і, нарешті, вона сама розшукала ту тишу, в якій думкам, очевидно, нічого не заважає».

Учитель. Про яку тишу говорить автор?

Учні. Дівчина втопилась. Тиша – це смерть.

Учитель. Як ви вважаєте, чому така трагедія сталася із дівчиною?

Учні. Захопили почуття, з якими вона не впоралась, тому що ніхто її не підтримав.

Учитель. Якого героя нагадує вам дівчина? Знайдіть цитату.

Учні. Олексу, якому було сімнадцять років. Він був самотнім та багато часу проводив у степу.

«Він здебільшого блукав у степу, жодна душа не знала, де саме... Та й в усьому селі нікому було піклуватися хлопцем».

Висновки: Отже, "Пісня про правду" особлива не лише за змістом, а й за будовою. Це оповідання в оповіданні.

Учитель: Відкриємо підручник на сторінці 154, та розглянемо композицію твору.

• **Складання плану композиції твору:**

Експозиція _____

Зав'язка _____

Розвиток дії _____

Кульмінація _____

Розв'язка _____

• **Інтерактивна гра**

Від імені батька Петра Якимовича, матері Якилини, сестри та дівчини Мар'яни учні розкривають стосунки та ставлення до Олекси.

Учитель. Отже, ми бачимо, що до Олекси нікому з рідних та близьких не було діла, навіть на Запорізьку Січ ніхто не хотів його брати. У найближчому монастирі ченці його не прийняли. Напевно, юнак закінчив би своє життя так само, як сімнадцятирічна дівчина, але з'явився сліпий Остап у житті Олекси. Сліпий кобзар став точкою опори та дав надію юнаку, що він теж може бути корисним. Після пісні, що співав кобзар, особливо після слів *«де ж той син, що прийде тебе відшукати»*, Олексу хвилювало лише одне питання: *«А на війну усім можна іти?»*. Та отримавши ствердну відповідь, знайшов свій шлях у житті: *«Олекса поклав рушницю через плече і рушив уперед чимдуж, бо мав намір ще до ранку наздогнати загін... озброєних селян, який вирушив з села до Чернігова»*.

Учитель. Як змінилось ставлення родини до Олекси?

Учні. Мати чи не вперше у житті його обійняла та поцілувала, батько *«підійшов до покуття і засвітив свічку перед іконою Знамення»*.

Учитель. Ікона Знамення згадується у тексті двічі, напевно, не дарма. Учні-дослідники підготували повідомлення про ікону.

Учні. Назву *«Знамення»* ікона отримала після чудесних подій, що мали місце в Новгороді Великому у 1170 році.

Об'єднані сили руських удільних князів під головуванням сина Суздальського князя Андрія Боголюбського — Мстислава Андрійовича підійшли під стіни Великого Новгорода. Жителям міста в облозі, яким правив син великого князя Київського Мстислава Ізяславовича — Роман, залишалося тільки уповати на Божу допомогу. День і ніч молилися вони, благаючи Бога не покинути їх. Третьої ночі новгородський архієпископ Ілля почув дивний голос, котрий звелів йому взяти ікону Божої Матері із храму Преображення Господнього і винести її на міський мур. Коли переносили ікону, вороги зустріли молитовну процесію градом стріл, одна із яких влучила в саму святиню. Із очей Богородиці на іконі потекли сльози, а Її пречистий лик повернувся в сторону взятого в облогу міста. Після такого Божественного знамення ворогів раптово охопив незрозумілий жах: в паніці вони стали вбивати своїх же союзників, а новгородці, підбадьорені проявом Божої допомоги, відважно кинулися на ворога і перемогли. Літописна хроніка стверджує, що князь Роман Мстиславович взяв в полон так багато суздальців та їх спільників, що їх продавали дешевше від худоби на торгах.

Як і з кожного відомого зображення Богородиці, і з ікони *«Знамення»* було зроблено багато списків, які теж стали джерелом благодатної допомоги для віруючих в різних куточках Русі. Перед цією іконою моляться про захист від ворожого нашествия та за дітей.

Учитель. І ікона, і пісня – все надихало на праведну дію: шукати Бога і шукати Правду. Але були герої, які завжди були разом із Богом.

- **Складіть перелік людей близьких до Бога:**

Евальд

Оповідач
Петро Якимович
Кобзар Остап

- **Знайдіть цитати в тексті, що підтвердили б вашу думку.**

3. Підсумки уроку

Оповідання починається з бесіди про Господа і закінчується також словами про Нього. Така композиція та будова зосереджує увагу читача на імені Того, хто окреслює межі буття людини. Виявляється, що Господь усюди, а той, хто думає інакше, помиляється: «...без Бога, та хіба ж таке можливо!». Господь сам вирішує, коли йому приходити до людей. Він може з'явитися навіть тоді, коли «...залишається зробити паузу після останнього слова». Це слово приніс посланець Бога, сліпий кобзар, вказав людям шлях, яким треба пройти, щоб добути перемогу Правди. Якщо людина не шукає Бога чи Правду, вона може безславно загинути, як це сталося з молододою дівчиною.

4. Домашнє завдання

Підготуйте переказ одного із уривків тексту:

- Бесіда оповідача із Евальдом
- Історичні сторінки
- Петро і його родина
- Остап і його пісня

Складіть есе «Образ правди в «Пісні про Правду» М.Р. Рільке».

Конспект уроку**І.М. Криволап,***вчитель художньої культури закладу «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №35
вінницької міської ради»***Художні напрями та стилі. Періодизація розвитку та стильове розмаїття
художньої культури. Антична культура, культура прадавніх цивілізацій,
середньовічна культура.****Мета :**

- ознайомити учнів з періодизацією розвитку світової художньої культури із поняттями: «стиль епохи», «національний стиль», «індивідуальний стиль митця»; поглиблювати розуміння учнями особливостей культури прадавніх цивілізацій, античної та середньовічної культури; формувати в учнів уміння розрізняти специфічні риси архітектурних пам'яток європейської античності;
- розвивати та формувати естетичну культуру учнів, їх мистецьку ерудицію; розвивати усне зв'язне мовлення школярів; вдосконалювати роботу у творчих групах.
- виховувати інтерес до мистецтва.

Обладнання: підручник «Художня культура» 9 клас, посібник – зошит, комп'ютер, проектор та мультимедійна дошка; слайди архітектурних споруд різних епох; комп'ютерна презентація до теми; бланки листів самооцінки учнів; таблиця «правила роботи учнів у творчих групах».**Тип уроку:** засвоєння нових знань.**Хід уроку****І. Організаційний момент. (1 хв.)****ІІ. Актуалізація опорних знань (2 хв.)**

Фронтальне опитування.

- Про що йшлося на минулому уроці ?
- У чому полягає роль культури в суспільстві ?
- Чому мистецтво вважається ядром художньої культури ?
- Що таке мистецтво ?

ІІІ. Емоційне налаштування до уроку.(2 хв.)

Сьогодні ми розпочинаємо вивчати цікаву тему і перш ніж я вам її повідомлю, хочу, щоб ви заспокоїлись, сіли зручніше і переглянули презентацію по даній темі. Вона триватиме 2 хвилини. Після перегляду ви висловите свої думки та враження і можливо здогадаєтесь яка тема уроку. *(діти дивляться презентацію під спокійний музичний супровід. Після перегляду 2- 3 учні висловлюють думки та враження) (1 хв.)*

ІV. Повідомлення теми і мети уроку. Ми сьогодні розпочинаємо вивчати культуру прадавніх цивілізацій, античності та середньовіччя. Метою уроку є привернення вашої уваги до культурних цінностей даних періодів.

1) Пропоную (називає прізвище учня) прочитати назву теми з дошки.**2) Мотивація**

Можливо, серед вас є майбутні історики, журналісти, письменники, мистецтвознавці, театральні діячі, всі ті, кому конче необхідні за фахом знання про культуру та мистецтво! І не тільки вам, кожна освічена людина сучасного світу володіє знаннями. І ми сьогодні долучимося до них.

Можливо, урок буде незвичайний, але я сподіваюсь, що він для вас буде цікавим. Ви на цьому уроці будете вчитись працювати колективно, по групах, парам. Використовуватимемо цікаві вправи. Тому згадаймо правила роботи у групах. (робота з таблицею. Читання)

3). Правила роботи в групі.

1. Говорити по черзі (правило піднятої руки)
2. Дотримуватися регламенту.
3. Працювати в групі від початку до кінця.
4. Бути позитивним до себе та інших.
5. Бути активним.

В кінці уроку кожний із вас оцінить свою роботу та роботу своїх товаришів, використовуючи лист самооцінку.

(Додаток № 1)

4) Вправа «Очікування». Задіяні 3 учні. (Тривалість 2 хвилини). Що ви очікуєте від уроку?

V. Вивчення нового матеріалу.

Мистецтво — це невід'ємна частина культури, художня діяльність людей. При цивілізаційному підході до історії мистецтва можна простежити певні закономірності його розвитку.

Протягом історії існування людства в культурних епохах та періодах спостерігалось панування різних стилів.

1) Словникова робота. (учні за проханням вчителя зачитують визначення із посібника – зошита. Опрацьовуються такі матеріали:

Стиль – це сукупність спільних ознак, система художніх форм, наділених певною якістю і змістовою виразністю. Ознаки певного стилю можуть проявлятися в різних сферах життя людини.

З всієї живої мінливості художніх форм у межах історичного періоду існують їх відносно стійкі художні ознаки, що притаманні певній стильовій системі. Стилi не можуть виникати за бажанням, вони формуються через об'єктивні обставини: внаслідок дії зовнішніх, внутрішніх і випадкових факторів.

До зовнішніх факторів відноситься перш за все **світогляд епохи**.

Світогляд - це система поглядів на світ і місце людини в ньому, на ставлення людей до навколишньої дійсності і до самих себе, а також погляди, ідеали, принципи пізнання і діяльності. Через систему світогляду на стилеутворення можуть впливати соціально – економічні, політичні, релігійні фактори.

Національний стиль – існує на основі традицій певного народу, нації. Він відображає психологічно – етнонаціональні особливості країни або окремих її регіонів. (*Перегляд мистецьких творів різних народів, визначення характерних особливостей*)

У галузі невідомого в культурному житті відбувається постійний пошук. Кожен митець, якщо він не ремісник-копіст, намагається знайти свою індивідуальність, свій власний **творчий стиль митця**. (3 хвилини)

2) Робота з посібником - зошитом

Оглядаючи історичний шлях, яким пройшло людство, можна виділити такі періоди у культурно-історичному процесі розвитку художньої культури:

1. Період первісного суспільства.
2. Період ранньокласового суспільства (з нього починається людська цивілізація).
3. Античність – 1-ий перехідний період.
4. Період Середньовічного суспільства.
5. Відродження – 2-ий перехідний період.
6. Період культури Нового часу.
7. Період культури XIX-XX сторіччя.

(діти записують стилі у зошити). **Додаток № 2**

3) Захист творчих проектів. Минулого уроку вам було запропоновано таке домашнє завдання: здійснити пошукову роботу творчими групами з теми : «Художні напрями та стилі».

Що готувала 1 –а група?

Відповідь учнів

- 1-а група - « Первісну культуру»
- 2-а група опрацювала «Культура прадавніх цивілізацій. Єгипет. Месопотамія».

- 3-й група –« Античну культуру. Давню Грецію. Давній Рим.

- 4 –а група – «Середньовічна культура. Романський та готичні стилі»

Захист проектів орієнтовно триває 20 хвилин. При захисті працюють всі учні класу. Одна група захищає проект, а решта учнів не просто слухає і спостерігає, а по ходу захисту виробляє питання, виходячи із змісту захисту. Учитель оцінює і захист і глибину запитань.

VI. Робота з листами самооцінювання учнів (3 хв.)

Діти, достаньте листочки самооцінювання. Спікери груп, попрацюйте з листами самооцінювання. Обговоріть кількість балів, яку заробили члени вашої творчої групи та оголосіть рішення.

VII. Закріплення. Вправа «Бліц - вікторина» - перевірити наскільки добре ви засвоїли новий матеріал. Дозвольте нагадати, що зараз ви можете отримати додаткові бали, залучити їх до своєї оцінки. (тривалість 3 хвилини)

- Найдавніші архітектурні споруди — мегаліти — кам'яні багатотонні брили, грубо оброблені, періоду неоліту: дольмени, менгіри, кромлехи. Знайдені на всіх континентах, окрім Австралії. (*Стоунхендж. Англія.*)

- Художній стиль європейського пізнього Середньовіччя, який найяскравіше виявився в архітектурі і характеризувався легкими гострокінцевими будівлями, стрімко спрямованими вгору, багатством вітражів та мереживом фронтонів. (готика)

- Античний храм — периптер — уособлення гармонійного поєднання урочисто-строкої простоти, величі, рівноваги окремих частин. (*Храм Парфенон в афінському Акрополі. Стародавня Греція.*)

- Для якого стилю характерна збалансованість композиції та рівновага її частин; зв'язок із скульптурою; ідеал довершеності людини?(Античний стиль.)

- В яку епоху художники почали звертатись до портретного жанру, зображень конкретних людей з характерними рисами? (середньовіччя)

- Яка галузь мистецтва досягла найбільшого розквіту в живописі у готичному стилі? (книжкова мініатюра)

VIII. Підсумок уроку. Очікування. Діти, чи справдилися ваші очікування від уроку? (опитування протягом 1 хв.)

IX. Домашнє завдання. Сталі творчі групи отримують випереджувальне творче завдання з теми «Ознаки стилю Ренесанс і Бароко», а саме:

1 – творча група – архітектори; 2 – скульптори; 3 – живописці; 4 – музиканти.

Додаток № 1.

Запропоновані читачам правила роботи у групах створені учнями та обговорені на попередніх уроках. На даному уроці доцільним є переглянути на плакаті або на дошці, або на екрані комп'ютера. Лист самооцінки учня ми використовуємо часто, тому сьогодні не акцентуємо увагу на правилах.

Найвища кількість балів 2 бали за кожне питання.

Зразок листа самооцінки учня:

1. Я активно працював(ла) у групі -...
2. Я вносив(ла) вдалі пропозиції, які були враховані групою...
3. Я допомагав(ла) іншим учасникам, заохочував(ла) їх до роботи...
4. Я узагальнював(ла) думки інших і просував(ла) роботу групи вперед...

Додаток 2 (слайди до уроку)

1. Період первісного суспільства.

2. Період ранньокласового суспільства (з нього починається людська цивілізація).

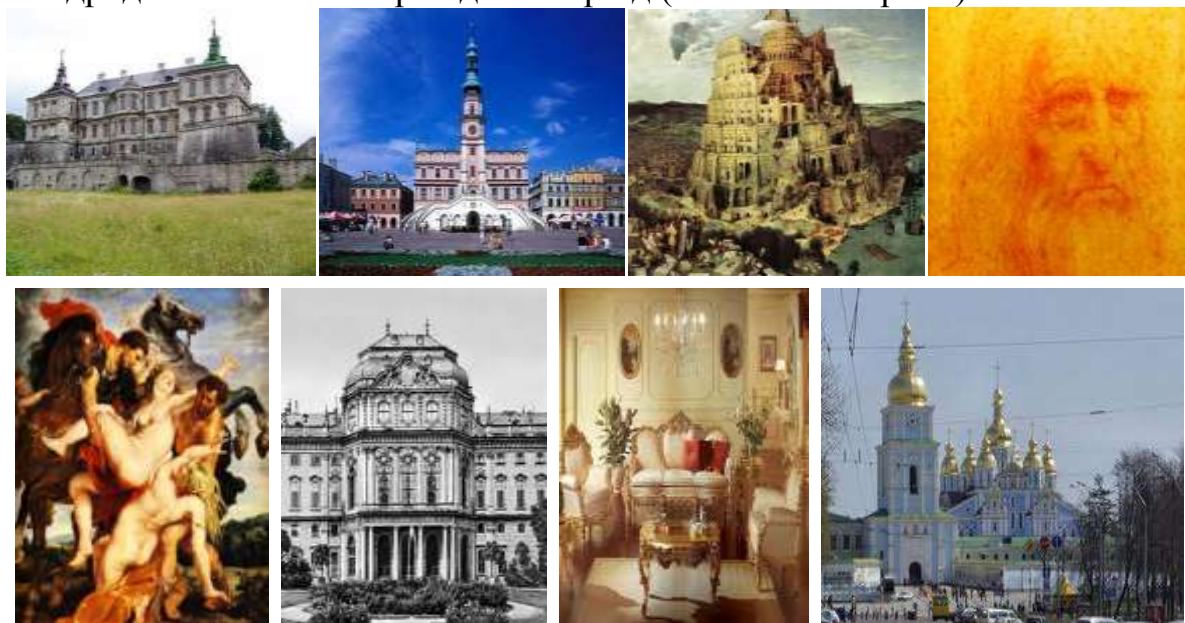
3. Античність – 1-ий перехідний період. (Давня Греція та Рим)

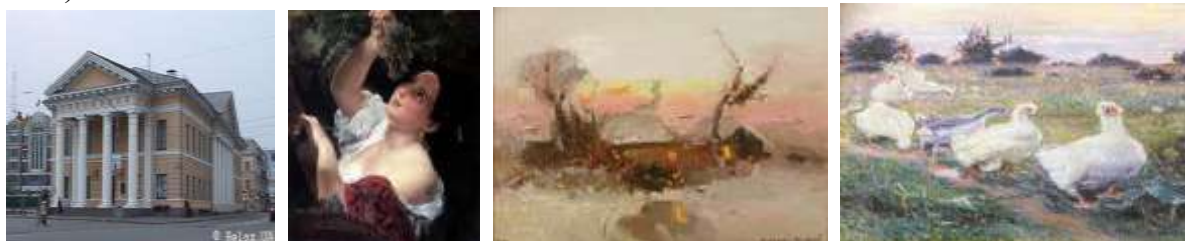
4. Період Середньовічного суспільства.

5. Відродження – 2-ий перехідний період.(Ренесанс і бароко)

1. Період культури Нового часу. (класицизм, романтизм, реалізм, імпресіонізм)

2. Період культури ХІХ-ХХ сторіччя.(модернізм, постмодернізм)

Трудове навчання. 1 клас**Тетяна Олегівна Нічук,**

*вчитель початкових класів, спеціаліст першої категорії
закладу «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 3
ім. М. Коцюбинського Вінницької міської ради»*

Подарунки та сувеніри до Нового року.

Мета: ознайомлювати учнів з елементарними основами конструювання ялинкових прикрас із пластикових тарілок; розвивати конструктивні здібності, уяву, фантазію; виховувати любов до природи, охайність, найкращі якості людей.

Обладнання: комп'ютер, малюнки, схеми для виготовлення ялинкових прикрас, пластикові тарілочки різних розмірів та форм.

ХІД УРОКУ**I. Організація класу**

Перевірка та упорядкування робочих місць.

II. Актуалізація опорних знань

Природа ... Це слово сповнене глибокого, хвилюючого змісту. Перед кожним із нас постає неосяжний різноманітний світ тварин і рослин, чарівні краєвиди, чисті озера, дрімучі ліси та високі гори. Зачаровує солов'їна пісня, вабить голубинь ріки, зворушує шепіт пшениці. Природа не жаліє нічого для людей, даючи їм свої щедрі дари. А чи завжди ми з вами жаліємо природу? Всі ми - діти природи, та не всі однаково добре ставимося до неї. Тому природа потребує постійної уваги і турботи. І сьогодні на уроці ми будемо вчитися оберігати природу, охороняти її багатства.

- *Яке свято наближається до нас? (Новий рік).*

- А головна краса Нового року - що? (Ялинка). Зрубуючи ліси ми завдаємо шкоду природі. Тому ми спробуємо навчитися робити прикраси до свята не знищуючи природу, а використовуючи вже використані речі. Для цього нам потрібні пластикові тарілочки, ножиці, клей, пластилін, фломастери.

III. Повідомлення теми і мети уроку

- Сьогодні ми спробуємо зробити подарунки та сувеніри до Нового року. Ми ознайомимося з елементарними основами конструювання ялинкових прикрас із пластикових тарілок, будемо розвивати конструктивні здібності, уяву, фантазію, виховувати любов до природи, акуратність в роботі, найкращі якості людей.

IV. Робота над темою уроку**1. Бесіда про зиму**

(На дошці картини з зображенням зими).

Прийшла, прийшла зима-красуня,

Все снігом білим замела,

Яскраве сонце вже не гріє,

Хоч з високості погляда.

Сліпучо-біла чарівниця

Малюнком вікна прикраша,

І сніжним теплим покривалом

Дбайливо землю накрива.

- Діти, чи подобається вам зима?
- Чим саме?
- А чи добре зимою нашим меншим друзям?
- Чим ми можемо їм допомогти?

2. Повідомлення вчителя

- Чи знаєте ви, як святкують Новий рік наші сусіди?

У Болгарії напередодні Нового року всі купують кизилкові гілочки, що є символом новорічного щастя. Ними слід тільки легенько торкнутися рідних чи друзів.

У містах Італії у новорічну ніч потрібно бути особливо обережними: в останню хвилину старого року з вікон квартир на вулицю викидають різний непотріб, навіть старі меблі. Італійський Дід Мороз — Баббо Натале.

В Англії та Німеччині Діда Мороза звать Санта Клаус. А у В'єтнамі Новий рік відзначають у кінці січня, коли настає рання весна. На столах у цей день завжди стоять улюблені квіти в'єтнамців — нарциси.

У різних частинах Індії Новий рік зустрічають у різні пори року — на початку літа і коли настає осінь.

- У нас в Україні Новий рік — найулюбленіше свято і дорослих, і дітей.

- Як ви готуєтеся до Нового року?

3. Фізкультхвилинка

Вправи для покращення зору, на розвиток уваги.

- Повертаємо шию вправо-вліво, нахиляємо голову.
- Водимо очима вгору-вниз, вправо-вліво, описуємо коло.
- Малюємо поглядом діагоналі – вправо вгору – і вліво - вниз, вліво вгору і вправо вниз.
- Дивимось на палець, приставлений до носа, потім віддаляємо його, наближаємо.
- Гра на розвиток уваги . Вчитель називає частини тіла і показує їх, намагаючись збити учнів.

4. Робота в групах

Групи складаються з десяти учнів, кожний з котрих відповідає за певну ділянку роботи.

- Для того, щоб ми змогли виготовити більше різноманітних прикрас, об'єднаємось у 3 групи. Перша група буде виготовляти рибок. Одні учні роблять малюнки – ескізи, інші вирізають, розфарбовують, треті - кріплять частини виробу.

Друга група буде працювати над створенням півників. Для цього виробу потрібні шаблони, з якими будуть працювати одні члени команди, а над кріпленням – інші.

Учні третьої команди будуть працювати над виготовленням сонечка. Замінять шаблони дитячі долоньки. Личко сонечка краще не вирізати, а намалювати, чи розтерти пластилін, можна зробити у вигляді аплікації.

Але перед цим згадаймо правила користування папером та ножицями .

Перед виконанням роботи повторимо

ПРАВИЛА ТЕХНІКИ БЕЗПЕКИ ПРИ РОБОТІ НА УРОЦІ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

- 1. Роботу розпочинай після дозволу вчителя.***
- 2. Інструмент використовуй за призначенням, не працюй несправним і тупим інструментом.***
- 3. Різальні інструменти повинні зберігатися лише в спеціально обладнаних папках у відведеному в класі місці.***
- 4. Під час робочого процесу не відволікайся на сторонні справи, не розмовляй, будь зосередженим.***

5. У процесі роботи дотримуйся порядку на робочому місці, а після роботи акуратно прибери його.

4. Фізкультхвилинка

Виконання фізичних вправ під музику.

5. Практична робота (групова)

Учитель допомагає індивідуально, виправляє деякі помилки.

IV. Вербальне оцінювання та демонстрація дитячих робіт

Учні першої групи виходять до дошки і пропонують результати своєї роботи, потім виходить друга група, а за нею третя.

V. Підсумок уроку (організація класної виставки)

Конспект уроку**Тетяна Андріївна Городецька,**

вчитель фізичної культури вищої кваліфікаційної категорії,
вчитель-методист закладу «НВК: Загальноосвітня школа
I-III ступенів – гімназія № 2 Вінницької міської ради»

Модуль: баскетбол.

Завдання: 1. Удосконалити техніку виконання передачі м'яча на місці та в русі, ведення баскетбольного м'яча.

2. Розвинути фізичні якості (спритність, швидкість, координацію рухів).

3. Сприяти формуванню правильної постави засобом загально розвивальних вправ та зацікавленості заняттями фізичною культурою.

4. Виховувати дисциплінованість, сміливість, рішучість та бережливе ставлення до власного здоров'я.

Інвентар: фішки, баскетбольні м'ячі.

Місце проведення: спортивна зала.

№ з/п	Зміст навчального матеріалу	Дозування	Організаційно – методичні вказівки
I	Підготовча частина	12-15 хв.	
1	Шикування в одну шеренгу. Рапорт чергового. Повідомлення завдань уроку.	1,5 хв.	Звернути увагу на спортивну форму.
2	Стройові вправи на місці: повороти ліворуч, праворуч, кругом, перешикування з однієї шеренги в дві.	1,5 хв.	Звернути увагу на поставу, досягти злагодженого виконання поворотів.
3	Ходьба: - Звичайна (взяти м'ячі) - На носках (м'яч вгору) - На п'ятках (м'яч за голову) - На зовнішній частині ступні (м'яч вперед на витягнуті руки) - Ходьба з перекладанням м'яча з руки в руку - Ведення м'яча: - 0,5 кола в середній стійці, - 0,5 м'яч поміж ніг.	1 коло 1 коло	Звернути увагу на поставу. Темп виконання – середній. Після виконання завдання покласти м'ячі.
4	Біг: - Звичайний - «змійкою»	3хв.	Під час бігу наголосити на умовах правильного дихання. Звернути увагу

	- 3 доставанням щита		на піднімання стегна. Зберігати безпечну дистанцію.
5	- Ходьба звичайна, - Відновлення дихання, Загальнорозвивальні вправи в русі - В.п. – кисті в «замку». Колові рухи руками. - В.п. – руки перед грудьми, кисті в «замку». «Хвиля руками». - В.п. – руки в сторону. 1 – 4 – колові рухи передпліччям до середини; 5 – 8 – колові рухи передпліччям назовні. - В.п. – права рука вгорі, ліва – вниз. 1 – 2 – пружинне відведення рук; 3 – 4 зміна рук, ліву руку в гору, праву вниз. - В.п. – руки вгорі. 1 – 4 – колові оберти руками вперед; 5 – 8 – те саме назад. - Перешикування в коло, Загальнорозвивальні вправи на місці. - В.п. – стійка ноги нарізно, руки за головою. 1 – 2 – поворот тулуба ліворуч; 3 – 4 – те саме праворуч. - В.п. – стійка ноги нарізно, руки на поясі. 1 – 2 – нахил тулуба ліворуч, руки вгору; 3 – 4 – те саме праворуч. - В.п. – стійка ноги нарізно, руки на поясі. 1 – 3 – нахили вперед; 4 – 3 – руки на пояс, нахил назад. - В.п. – о.с., руки в сторони. 1 – махи лівою ногою, руки вперед; 2 – в.п.; 3 – 4 – те саме	1 хв. 5 хв. 2 хв. 6 хв.	Звернути увагу на злагодженість виконання. Руки догори – вдих, донизу – видих. Лікті донизу. Працювати кистями. Лікоть на місці. Велика амплітуда рухів. Руки прямі, напружені. Не прогинатися. Руки прямі, проводити близько до голови. Темп повільний. Амплітуда велика. Велика амплітуда руху. Коліна не згинати. Видих при нахилі. Слідкувати за диханням. Ноги прямі, амплітуда велика, не гойдатися. Видих при підйомі. Темп повільний. Довільно. Власна вправа. Дозування індивідуальне.

	правою. - В.п. – вузька стійка, руки за головою. 1 – присід, 2 – в.п. - В.п. – о.с. Стрибки.		
II	Основна частина	20 -25 хв.	
1	Перешикування з кола в колону по одному. Спеціальні вправи баскетболіста: - З високим підніманням стегна, - З закиданням гомілок назад, - «ножиці» , - «мотузка» , - Стрибки з ноги на ногу, - Приставними кроками лівим боком, - Приставними кроками правим боком, - Два правим , два лівим боком. Прискорення , біг спиною. Перешикування в коло. Передачі двох м'ячів: - Двома руками від грудей, по сигналу в іншу сторону, - З відскоком від підлоги, по сигналу в іншу сторону. Перешикування в колону по два. - Ведення м'яча правою та лівою рукою, - Передачі м'яча в парах в русі, - Передачі м'яча в трійках. Перешикування в дві шеренги. Передачі м'яча в парах на місці: - З – за голови, - Від плеча, - Від грудей,	30 с. 2 – 3 хв. 1,5 – 2 хв. По 4 рази. По 4 рази. По 4 рази. По 5 раз.	Слідкувати за технікою виконання вправ. Виконання по шерені залу , «змійкою». Виконується по довжині залу, по ширині. Після передачі м'яча приготуватись до прийому наступного м'яча.

	- З відскоком від підлоги. Ведення з передачею м'яча. Перешикування в дві колони: - Ведення з кидком в кільце , - З правої сторони, - З лівої сторони, Теж саме з двома м'ячами . Перешикування на два кошика, штрафний кидок, підтягування.		«Наліво в колону по одному – Руш!», «Наліво в колону по двоє – Руш!»
2	Передачі м'яча в парах на місці: - Двома руками від грудей, - Двома руками від грудей із відскоком від підлоги, - Двома руками з – за голови, - Однією рукою від плеча, - Однією рукою зверху.	По 10 -12 разів. 4 – 5 раз. 4 – 5 раз. 4 – 5 раз.	Ноги в колінах зігнуті, тулуб нахилений уперед. Напрямами передачі по прямій, передача на близьких відстанях. Відскік м'яча біля пальців ніг партнера на близьких і середніх відстанях. Напрямою передачі по дузі, на відстанях до 5 – 6 м. Найпоширеніший спосіб. Руки з м'ячем відводяться до правого плеча, лікті упушені до низу, з одночасним поворотом тулуба м'яч передається правою рукою в потрібному напрямку. Гравець повертається боком у напрямку передачі, права рука відводиться в сторону , м'яч на долоні утримується пальцями , ліва рука відводиться в сторону та утримує рівновагу і передає м'яч супернику. Кисть із розведеними пальцями приймає форму м'яча. Гравець
3	Ведення м'яча на місці : - Правою рукою, - Лівою рукою, - Почергово. Ведення м'яча в русі: - 1 – ша шеренга обводить 2 – гу колону правою рукою, потім 2 – га обводить 1 – шу, - Те саме лівою рукою, - Кожен із 1 – ї шеренги	По 0,5 – 1 хв. По 2 рази.	

	обводить учня з 2 – ї , який стоїть навпроти (приставним кроком). Повернути групи та зімкнути 2 – гі колони під кільцем. Навчальна гра.		зустрічає м'яч зігнутою в лікті рукою після відскоку від підлоги. Колона обводить , а шеренга стоїть нерухомо.
III	Заключна частина	5 хв.	
1	Шикування у шеренгу	1,5 хв.	Звернути увагу на поставу. Відновлення дихання .
2	Підбиття підсумків уроку.	2,5 хв.	Оцінити учнів, які краще, спритніше, уважніше виконували завдання.
3	Домашнє завдання	30 с.	Повторити комплекс ЗРВ для рук та ніг, вправи на гнучкість, самостійно придумати комплекс вправ для тулуба.
4	Організований вихід із спортивної зали	30 с.	

Конспект бібліотечного уроку для учнів 11 класів

Світлана Миколаївна Давидюк,
завідувач бібліотекою закладу «Загальноосвітня школа I-III
ступенів №10 Вінницької міської ради»

**«Великий правдолюб»
(Остап Вишня)**

Мета: ознайомити із життям та творчістю Остапа Вишні; розкрити тему любові до природи в збірці «Мисливські усмішки»; виховувати любов до спадщини Остапа Вишні та шляхом самостійного читання творів формувати людяність, чесність, доброту, почуття відповідальності, виховувати любов до природи.

Обладнання: портрет Остапа Вишні, виставка творів письменника, мультимедійний додаток «Життя і творчість Остапа Вишні», текстові завдання, ілюстративний матеріал.

Тип уроку: комбінований.

*По полях ми з Вишнею бродили
Восени, шукаючи зайців,
І бур'ян пожовклий, посивілий
Під ногами срібно хрупостів.
Скільки доброти було в обличчі,
Скільки мудрості в очах було,
Як дивився приятелеві в вічі,
Любий наш Михайлович Павло!
Ну а вмів же бути і суворим,
І безжальним бути Вишня міг,
Як назустріч злобним поговорам
Підіймав свій праведний батіг!
Без гучних прожив він декламацій,
А в душі поезія цвіла!
Друг людини, друг природи й праці,
Грізний ворог нечисті і зла.*

М.Рильський

Хід уроку

I Організаційна частина.

Розглядаємо епіграф до уроку.

II Мотивація навчальної діяльності учнів. Оголошення теми й мети уроку.

2.1 Розповідь бібліотекаря.

Вступ: Остап Вишня... Під таким ім'ям увійшов у літературу незрівнянний сміхотворець Павло Михайлович Губенко.

Творчість Остапа Вишні здобула всенародну популярність і визнання. Його ім'я згадують поряд з такими відомими письменниками, як Іван Котляревський, Микола Гоголь, Іван Франко.

На долю великого гумориста випало багато страждань: гострі напади критики на його творчість, несправедливі політичні звинувачення і репресії у 1933 році. І лише величезна любов до життя і здатність знаходити навіть у трагічному крихітку надії допомогли йому пройти крізь усі терни.

За життя Остап Вишня не був удостоєний жодної офіційної відзнаки, навіть скромної премії, але народна любов до письменника була і є безмежною.

Сьогодні 13 листопада 2014 року виповнюється 125 років від дня народження Остапа Вишні.

2.2 Лекція

Вивчення життєвого й творчого шляху Остапа Вишні:

«У мене не було жодного сумніву в тому, що я народився, хоч і під час мого появи на світ білий і потім – років, мабуть, із десять підряд – мати казали, що мене витягли з колодязя, коли напували корову Оришку», – в своїй автобіографії писав письменник.

Остап Вишня народився 13 листопада 1889 р. на хуторі Чечва біля містечка Грунь Зінківського повіту на Полтавщині (нині Охтирський район Сумської області) в багатодітній селянській сім'ї. Їх було не багато не мало всього сімнадцятеро дітей, «бо вміли вони молитись Милосердному», – писав він про своїх батьків.

Родина Губенків не була заможною. Батько працював прикажчиком у поміщицькому маєтку. «Злидні злиденні», – пригадуватиме згодом письменник. І все ж батько мріяв дати освіту всім дітям. У шестилітньому віці Павлушу віддали до місцевої початкової школи. Він дуже рано навчився читати. Як згадує сестра, часто читав на піддашках, у самотині, і довго опісля ходив задуманий. Брав книжки з собою, коли бігав із хлопцями до лісу, на річку, в поле. А як умів розповідати їм прочитане! Або ще краще – казки, що їх придумував сам.

Після закінчення двокласної школи в місті Зінкові дуже просився вивчитися «на вчителя», та грошей не було, і його відвезли в Київську військово-фельдшерську школу, де вже навчався Василь. Брати, як діти колишнього солдата, утримувалися там на державний кошт, лише треба було по закінченні відпрацювати у військовому госпіталі.

Вчився Павло з охотою і добре. Писав додому якісь надзвичайні листи – вся родина сміялася, читаючи їх. На канікули часом приїздив із другом-сиротою. Грав у сільському драматичному гуртку комічні ролі. Глядачі радо йшли на вистави, бо там був Павло Губенко.

Ще з дитинства любив різних тварин: звірів і птахів.

«Головну роль у формуванні майбутнього письменника взагалі відіграє природа – всіляка там картопля, бур'яни... На мене також вплинула особлива «система освіти» на селі. Там завжди багато роботи, і до неї привчають змалечку. Перша моя наука – це гуси. Випасанням гусей займалися наймолодші. Після цього йде вищий курс – свині. Цю справу доручали громадянинові від шести років. Потім йшли такі «курси»: телята, вівці, корови, коні. Саме тоді, сидячи в болоті й випасаючи худобу, я зрозумів, що мені треба писати» – писав письменник.

Після закінчення навчання аж до 1917 р. працював фельдшером у Київській залізничній лікарні. Там його полюбили всі: і персонал, і хворі, які чекали його чергувань, наче свята. Умів поговорити з людьми, підбадьорити, розвеселити смішними історіями, що їх тут же придумував. Але, певно, не судилося Павлові

Губенкові бути лікарем, хоча, поза сумнівом, і в цій галузі мав би успіх, бо від природи був талановитою людиною.

Доля спрямувала його іншим шляхом. Екстерном склав іспити в гімназію і 1917 р. вступив до Київського університету на історико-філологічний факультет, якого закінчити так і не довелося. Були то роки розрухи, революції, громадянської війни, голоду. Про своє студентство перегадом розповість так: «Як ударила революція – завертівся. Будував Україну. Бігав з Центральної Ради в Університет, а з Університету в Центральну Раду. Тоді до святої Софії, з святої Софії до "Просвіти", з "Просвіти" на мітинг, з мітинга на збори, з зборів у Центральну Раду, з Центральної Ради на з'їзд, із з'їзду на конференцію, з конференції в Центральну Раду. До того було ніколи, що просто страх... Хотілося, щоб і в війську бути, і в парламенті бути, і в Університеті бути, і по всіх комітетах бути, і на національний фонд збирати, і пісень співати. Де співають, – там і я! Де говорять, – там і я! Де засідають, – там і я. Державний муж – одне слово».

Хіба тоді було до навчання?

Ця непосидюча вдача привела майбутнього письменника до Кам'янця-Подільського.

Там же в газеті «Народна воля» 2 листопада 1919 р. був підписаний під псевдонімом Павло Грунський (від містечка Грунь, поблизу якого народився письменник) його перший сатиричний твір «Демократичні реформи Денікіна (Фейлетон). Матеріалом для конституції бути не може».

2.3 Демонстрація наочності.

Фейлетон (від франц. «лист, аркуш») – сатиричний жанр художньо-публіцистичної літератури, що висміює негативні явища в суспільному житті.

Гумореска – (від лат. «волога») – невеликий віршовий, прозовий чи драматичний твір з комічним сюжетом, що відрізняється від сатири легкою, жартівливою тональністю. У гуморесці сміх постає у вигляді доброзичливої, емоційно забарвленої критики в дотепній, парадоксальній, іронічній, гротескній, пародійній формі.

Автор став працювати в редакції газети "Трудова громада". Водночас писав і друкував дописи, фейлетони, гуморески, часто виступав перед селянами. За ту його активну діяльність у добу УНР (Української Народної Республіки) 1920 р. був заарештований органами ЧК і, як «особливо важливий контрреволюціонер», от на щастя, не розстріляний, а відправлений на додаткове розслідування до Харкова. Там його знайшов і порятував відомий політичний і партійний діяч, письменник Василь Еллан-Блакитний. Звільнення сталося у квітні 1921 р. Навіть більше, Остапові Вишні було запропоновано посаду перекладача газети «Вісті».

Відтоді й починається довгий шлях Остапа Вишні в літературі. Праця в газеті стала для нього доброю життєвою школою. Співпрацював і в «Селянській правді», яку очолював Сергій Пилипенко, майбутній лідер письменницької організації «Плуг». Редагував «Червоний перець».

22 липня 1921 р. в «Селянській правді» з'являється усмішка «Чудака, їй-богу!», вперше підписана псевдонімом Остап Вишня.

Виступ учня 1:

(розповідає усмішку «Чудака, їй-богу!»).

Усмішка – різновид фейлетону та гуморески, введений в українську літературу Остапом Вишнею. Своєрідність жанру усмішки – в поєднанні побутових замальовок із частими авторськими відступами, в лаконізмі й дотепності.

В різноманітних газетах і журналах охоче друкують його гуморески, усмішки, фейлетони. Першою збіркою стала книжка «Марк Твен – Остап Вишня. Сільськогосподарська пропаганда» (1923).

Далі одна за одною з'являються наступні книжки.

- «Діли небесні» (1923);
- «Кому веселе, а кому й сумне», «Ану, хлопці, не піддайсь!» (1924);
- «Реп'яшки», «Вишневі усмішки (сільські)» (1924);
- «Вишневі усмішки кримські» (1925);
- «Щоб і хліб родився, щоб і скот плодився», «Лицем до села», «Українізуємось» (1926);

Виступ учня 2:

(розповідає усмішку «Отака мати»)

- «Вишневі усмішки кооперативні» (1927);
- «Вишневі усмішки театральні» (1928);
- «Ну, й народ», «Вишневі усмішки закордонні» (1930);

1928 р. – вийшло зібрання усмішок у 4-х томах.

Остап Вишня часто виступає з читанням своїх творів. Без його усмішок не обходився жоден літературний вечір.

Офіційно Остап Вишня тривалий час не був членом письменницьких організацій. Лише наприкінці 20-х рр., після ліквідації ВАПЛІТЕ, став одним із організаторів Пролітфронту. На той час приятелював із М. Хвильовим та М. Кулішем. «Вони для нього були безсумнівними і бездискусійними авторитетами - як суспільними, так і мистецькими. Тому, доки Хвильовий і Куліш стояли на чолі Пролітфронту, доти Вишня мав необмежене довір'я до організації. З ними він пройшов увесь тяжкий шлях облоги, літературних сутичок і боїв, що їх зазнала група Хвильового – Куліша на початку лиховісних тридцятих років», – так згадує письменник Г. Костюк ті часи.

Не дивно, що під репресійний прес Остап Вишня, потрапив одним із перших. Його арештували 26 грудня 1933 р., звинувативши в контрреволюційній діяльності й тероризмі, зокрема в замаху на товариша Постишева під час жовтневої демонстрації. Як ви розумієте, це було повним абсурдом.

Під слідством перебував до 4 квітня 1934 р., зазнав численних тортур і допитів, нарешті, не витримав і «зізнався» в усьому, чого домагалися від нього слідчі. Його засудили до розстрілу, однаке вирок замінили десятирічним ув'язненням у північних таборах, яке відбував у Чиб'ю Ухта-Печорського табору (нині це місто Ухта Республіки Комі).

Великою підтримкою в заслання була для нього дружина Варвара Олексіївна. До арешту вона була актрисою. Разом із сином Остапа Вишні від першої дружини В'ячеком і власною донькою Марією її вислали з України. Цієї родини «ворога народу» цуралися друзі, її обминали знайомі. Поселилися вони в Архангельську, звідки й посиляли письменникові посилки з одягом і харчами. Якось Варварі Олексіївні навіть поталанило провідати чоловіка. Велике значення мали її теплі, щирі листи.

(Перегляд фрагменту з фільму «З життя Остапа Вишні»).

Якийсь час на засланні Остап Вишня працював співробітником табірної газети «Северный горняк». Він написав 22 нариси про людей-трудолюбів, про їхні мрії завоювати цей суворий північний край. Навіть збирався створити роман.

Невдовзі довелося освоїти професію економіста. Окрім моральної депресії, його постійно мучила виразка.

1935 р. приніс нові несподіванки. Після смерті Кірова репресії посилювалися. За спеціальним розпорядженням Остапа Вишню посилають на загальні роботи до Кожви, за 300 км від Чиб'ю. До місця призначення мав добиратися сам. То була рівна загибель. Порятунки друзі, серед яких і відомий актор, тоді теж в'язень Й. Гірняк. Вони добре спорядили його в небезпечну подорож до концтабору на тяжкі роботи...

Із заслання повернувся Остап Вишня в грудні 1943 р.

Юрій Смолич згадує свою зустріч з Павлом Михайловичем після звільнення: «На запитання «чи писатимете?», Павло Михайлович так довго мовчав, - пригадує Юрій Смолич, - так довго, що я вже почав катуватись, що своїм дурним запитанням тяжко вразив його. Але вишня таки відповів:

-Хіба я тепер зумію?

Це було сказано так гірко, що серце розривалося навпіл.»

Але поступово родинне тепло, увага друзів робили свою справу. Письменник повертався до життя і творчості.

Першим друкованим твором у післятаборовому житті митця була його усмішка «Зенітка», опублікована 26 лютого 1944 р. у газеті «Радянська Україна», яка ознаменувала початок другого періоду життя і творчості письменника-гумориста, показала, що Остап Вишня за 10 років ув'язнення не розучився сміятися.

Потім вона з'явиться в багатьох фронтових газетах, часто звучатиме по радіо.

Остап Вишня починає співпрацю в журналі «Перець», виходять нові його книги.

- з 1948 р. веде щоденник під назвою «Думи мої, думи мої...»;

- «Весна-красна» (1949);

- «А народ воювати не хоче» (1953);

- «Нещасне кохання» (1955) та ін.

Стає членом правління Спілки письменників України.

Отож, його визнають офіційно!

Багато подорожує, багато перекладає (М. Гоголя, Марка Твена, О'Генрі, Я. Гашека, А. Чехова)...

У 1955 р. був реабілітований судовими органами.

Невдовзі, 28 вересня 1956 р., – смерть, що постійно чатувала на нього на півночі, наздогнала.

У 1958 р. вийшло найповніше видання циклу під назвою «Мисливські усмішки». Схоже, що це була одна його найулюбленіших тем, адже Остап Вишня був зятим мисливцем і рибалкою. Щоправда, на полювання збирався з гаслом: «Хай живуть зайці!»

(Відео як О.Вишня з друзями ходив на полювання.)

Він надзвичайно любив природу, ліси, поля, річки, чарівні краєвиди українського степу. З батьківською турботою ставився до звірів і птахів.

М. Рильський написав: «Остап Вишня – справжній мисливець, і притому поет полювання». Особливість таланту письменника, що розкрилася в оповіданнях, усмішках, фейлетонах циклу «Мисливські усмішки», полягає в умінні поєднати гострий сарказм і м'який гумор з глибоким ліризмом, поетичністю в осягненні світу, ніжністю у ставленні до природи.

(Давайте послухаємо відкритий лист до прокурора Української Радянської Соціалістичної Республіки від дикої качки, осиротілого отця одинадцяти яєць. А ознайомить нас із ним учень (учениця) _____).

(Виступ учня 3)

III. Закріплення знань

Тестові завдання.

VI. Підсумок уроку

Внесок Остапа Вишні в розвиток української літератури вагомий. Головним джерелом його гумору була любов до життя, до людини, а головним девізом – «Треба любити людину більш, як самого себе». Письменник був справжнім новатором, першим, хто прокладав шлях українській сатирі та гумору за нових умов, часто для цього жанру вкрай несприятливих, що й відбилося на життєвій і творчій долі майстра слова.

Документація вчителя-логопеда**Людмила Василівна Котова,***вчитель-логопед першої категорії Центру реабілітації дітей з вадами опорно-рухового апарату, ДЦП при ДНЗ №24*

Відповідно до Додатку 1 п. 1.7. Інструкції з ведення організаційно-розпорядчої документації в дошкільних навчальних закладах вчитель-логопед веде документацію виключно українською мовою і зберігає упродовж 5 років.

На сьогоднішній день існує наступний перелік обов'язкової логопедичної документації:

- ✚ 1. План роботи.
- ✚ 2. Графік роботи вчителя-логопеда ,затверджений керівником закладу.
- ✚ 3. Картки мовленнєвого розвитку.
- ✚ 4. Індивідуальні картки розвитку.
- ✚ 5. Картотека дидактичних ігор, методичних розробок.
- ✚ 6. Витяги з протоколів психо-медико-педагогічної консультації.
- ✚ 7. Книга обліку із зазначенням діагнозу
- ✚ 8. Книга взаємодії між вчителем-логопедом і вихователями групи.
- ✚ 9. Книга аналізу результативності корекційно-розвивальної роботи.
- ✚ 10. Конспекти різних видів роботи з дітьми тощо.

План роботи вчителя – логопеда ДНЗ №24***Котової Людмили Василівни******на 2014 – 2015 навчальний рік*****Розділ 1. Оформлення ділової документації**

Види документації	Термін заповнення	Примітка
План роботи на 2014-2015 н.р.;	Серпень	
Картки мовленнєвого розвитку; Книга обліку із зазначенням діагнозу; Перспективні плани корекційно –розвивальної роботи; Індивідуальні картки розвитку;	1-2 т. Вересня	
Витяги з протоколів ПМПК	За терміном видачі	
Книга аналізу результативності;	Вересень, Січень, Травень	

Індивідуальні плани корекційно – розвивальної роботи; Книга взаємодії логопеда з вихователями;	Протягом року	
Календарні плани занять; Картотека дид. ігор, методичних розробок.	Щоденно до 1.09.2014	
Звіт	3-4 т. Травня	

Розділ 2. Організаційна та навчально – корекційна робота

Зміст роботи	Термін виконання	Примітка
<i>Проведення підгрупових занять:</i> Розвиток мовлення – вівторок; Сенсорний розвиток – середа; Грамота – четвер; Ознайомлення з оточуючим (природою) – п'ятниця.	Протягом року	
<i>Проведення індивідуальних занять:</i> кожного дня з 4-5 дітьми.	Щодня (за індивідуальним графіком)	

Розділ 3. Робота з батьками і громадськістю

Форми роботи	Зміст роботи	Термін виконання	Примітка
Збори	Доповідь “Розвиток правильного мовлення дитини – необхідна умова її розвитку.”	Вересень	
	Круглий стіл “Домашні тренувальні вправи – їх роль і значення у корекції мовлення дітей”	Січень	
	Звіт “Підсумки корекційної роботи”	Травень	
Анкетування	“Мовлення Вашої дитини ”	Жовтень	
Логопедичний практикум	Перегляд логопедичних занять.	Протягом року	
	Майстер-клас “Логопедичний масаж”, “Розвинений фонематичний слух - запорука правильного читання та грамотного письма.”		
Усні консультації, використання інтернет ресурсів	“Розвиток монологічного мовлення”, ”Грамотичні намистинки для маленької дитинки”, “Готуємо дітей до школи”. “Підготовка руки до письма”	Протягом року	

Виготовлення папки-пересувки	“Батькам майбутніх першокласників”	Лютий-Березень	
Спільні свята та розваги	Мета: демонстрація правильного мовлення дітей	Протягом року	

Розділ 4. Співпраця з іншими фахівцями ДНЗ

Зміст роботи	Термін виконання	Примітка
Проведення психолого – педагогічного вивчення дітей (вихователі, психолог)	1-2т. Вересня	
Участь у психолого-медико-педагогічних консилиумах (Завідуюча, вихователь-методист, вихователі, психолог, лікарі, масажист, інструктор ЛФК)	Протягом року	
Організація і проведення батьківських зборів. (вихователі)	Вересень	
Розробка індивідуальних програм розвитку. (вихователі, психолог, музкерівник, інструктор ЛФК)	1-2т. Вересня	
Складання перспективного плану корекційно-розвивальної роботи з дітьми 2014-2015 н.р.	1-2т. Вересня	
Підготовка святкових ранків. (вихователі, музкерівник)	Протягом року	
Круглий стіл ”Корекційна робота з дітьми за завданнями вчителя-логопеда ” (вихователі)	Жовтень	
Продовження роботи по реалізації проекту “Особлива дитина”	протягом року	

Розділ 5. Підвищення та удосконалення професійної компетентності

Зміст роботи	Термін виконання	Примітка
Систематично підвищувати свій теоретичний рівень, опрацьовувати періодичні видання методкабінету та спеціальну логопедичну літературу.	Протягом року	
Відвідувати та брати активну участь у методичних об'єднаннях вчителів-логопедів дошкільних закладів міста.	Протягом року	
Систематично відвідувати заняття вихователів спеціалізованих груп та інших педагогів закладу	Протягом року	
Робота над темою самоосвіти: ” Особливості формування синтаксичного боку мовлення у дітей з ДЦП”	Протягом року	
Використання мультимедійних засобів у корекційній	Протягом	

роботі.	року	
Опрацювання програми розвитку дітей дошкільного віку з порушеннями опорно-рухового апарату.	Протягом року	
Оформити посібник для вихователів “Дидактичний матеріал для роботи з дітьми із ЗНМ”	Протягом року	
<u>Розділ 6. Навчально – методичне і матеріально – технічне забезпечення освітньої і корекційної роботи</u>		
Зміст роботи	Термін виконання	Примітка
Оновлення та виготовлення дидактичних і наочних посібників, поповнення методичної літератури.	До 1.09.2014р.	
Придбати приладдя (разові шпателі, логопедичні постановочні зонди)	До 1.09.2014р	
Розробити конспекти, вправи, ігри для розвитку дрібної моторики рук дітей-церебраліків.	Протягом року	
Забезпечити оснащеність колекційного процесу.	Протягом року	

ЗАТВЕРДЖУЮ

(прізвище, ініціали завідувачої ДНЗ)

_____ 20 ____ р.

Графік роботи вчителя – логопеда

Котової Людмили Василівни

<i>День тижня</i>	<i>Час проведення занять</i>		
	<i>підготовка до занять</i>	<i>підгрупові</i>	<i>індивідуальні</i>
<i>Понеділок</i>	<i>8.30-9.10</i>		<i>9.35 – 12.30</i>
<i>Вівторок</i>	<i>8.30-9.10</i>	<i>9.10 – 10.05</i> <i>Розвиток мовлення</i>	<i>10.10 – 12.30</i>
<i>Середа</i>		<i>15.30 – 16.10</i> <i>Сенсорний розвиток</i>	<i>16.50 – 18.30</i>
<i>Четвер</i>	<i>8.30-9.10</i>	<i>9.35 – 10.30</i> <i>Грамота</i>	<i>10.10 – 12.30</i>
<i>П'ятниця</i>	<i>8.30-9.10</i>	<i>9.10 – 10.05</i> <i>Ознайомлення з оточуючим</i>	<i>10.10 – 12.30</i>

Картка мовленнєвого розвитку**1. Прізвище та ім'я дитини:** *Петров Іван***2. Дата народження:** *27.01.2008* **3. Дата вступу в групу:** *1.09.2013***4. Домашня адреса, телефон, відомості про батьків:** *м.Вінниця вул. Тарногородського 34 -А, кв. 45; т.67-85-43; мати - Петрова Інна Володимирівна – не працює, батько - Петров Сергій Миколайович – будівельник.***5. Анамнез:** *Хлопчик від першої вагітності, що протікала із загрозою переривання, передчасних пологів(32неділі),народився в асфіксії. Закричав не одразу,довгий час перебував на лікуванні у ВОДЛ .Розвивався із затримкою: голову почав тримати у 5м., сидіти в Ірік, самотійно не ходить. В перший рік життя часто хворів на ГРВІ, бронхіт, отит.***6. Слух:** *норма,* **Зір:** *збіжна косоокість,* **Інтелект:** *сформований.***7. Мовленнєве оточення і соціальні умови:** *задовільні.***8. Як дитина відноситься до дефекту:***байдуже.***9. Чи звертались раніше до логопеда:** *ні.***10. Стан загальної моторики:***координація рухів порушена,самотійно не ходить,**стан дрібної моторики порушена,**якій руці віддає перевагу лівій.***11.Стан****артикуляційного****апарату:****Зуби** - нормальні, великі, дрібні, рідкі, деформовані, поза щелепною дугою.**Губи** - нормальні, товсті, вузькі, розщеплення, рубці, парез.**Рухи**-точні, активні, швидкі, із ускладненням, повільні**Язик** - нормальний, великий, маленький, довгий, короткий, широкий, вузький, м'ясистий, малорухливий, в'ялий, напружений, парез**Рухи** - точні, активні, швидкі, із ускладненням, повільні, об'єм рухів неповний, обмежений; недостатньо точний, тремор, делівація (вліво, вправо)**Зв'язка** - нормальна, довга, коротка, приросла, відсутня, малорухлива**Тверде піднебіння** - нормальне, високе, низьке, вузьке, широке, розщеплення (повне, часткове)**М'яке піднебіння** - нормальне, вкорочене, роздвоєне, відсутнє, в'яле, напружене, парез (повний, однобічний)**Прикус** - нормальний, прогнатія, відкритий (боковий, передній)**12. Орієнтування в навколишньому середовищі:** *сформоване частково.***13. Звуковимов:**

С	самостійна вимова	ізольована вимова	відображена вимова
С'	+	+	+
З	+	+	+
З'	+	+	+
Ц	+	+	+
Ц'	+	+	+
Ш	-с	-с	-с
Ж	-з	-з	-з
Ч	-ц	-ц	-ц

Щ	-сц	-сц	-сц
ДЗ	+	+	+
ДЖ	-дз	-дз	-дз
Р	-л	-л	-л
Р'	-л	-л	-л
Л	+	+	+
Л'	+	+	+
Й	+	+	+
інші	+	+	+
звуки			

14. Просодичний бік мовлення:

Темп - нормальний, тахілалія, брадилалія, спотикання

Голос - нормальний, тихий, сиплий, згасаючий до кінця фрази, не модульований, назальний, стомлюваний, викрикування слів

Тембр - нормальний, м'який, різкий

Дихання - верхньо-ключичне, грудне, діафрагмальне, уривчасте, експіративне, распіративне

Артикуляція і дикція - нормальна, мовлення крізь зуби, в'яла, змазана, нечітка

Голосові зв'язки - активні, пасивні

Супроводжуючі рухи - відсутні, у м'язах обличчя, шиї, рук; тіки, гримаси

Заїкування

15. Повторення складних слів:

Будівництво - +, електричка - *спотворює*, велосипед - +, міліціонер - *спотворює*, бульдозер - *спотворює*, акваріум - *спотворює*.

16. Стан фонематичних процесів:

розрізнення слів-паронімів - *порушене*,

порівняння слів за двома опозиційними звуками - *частково виконує з опорою на малюнки*,

повторення складів па-ба - +, та-те-ту - *та-та-ту*, да-та-та-да - *да-да-та*,

ко-го-хо - +, шо-жо-жо-шо - *спотворює*, ша-жа-ша - *спотворює*, со-шо - *спотворює*, са-ша-ша-*спотворює*, ра-ла - *спотворює*, пити-мити-лити- +

-В лісі зашелестіли сосни - *спотворює*,

-Зажурився заєць-тато знов пустують зайченята - *спотворює*,

виділити перший звук у слові: Оля +, Анна +, сон -, бік -, чапля -, рак -,

виділити останній звук у слові: мак -, кіт -, рука -,

назвати послідовно всі звуки в слові жук -, вода -, літак -, машина -, клен -,

визначити кількість складів у слові сад +, око -, роса +, сосна +, озера -,

голова +.

17. Обстеження лексичної будови мовлення:

а) словник назв предметів

- Хто вчить дітей? - +...лікує дітей? - +,

...малює картини? - *малювальниця*,

- Як називається те чим розчісуються? - +, ...накривають стіл - *покривало*, ...втирають мокре обличчя - +,

б) словник ознак предметів

- Лимон який? - *кислий*, лисиця яка? - *хитра*, море яке? - *тепле*, рукавички які? - *теплі*,

-Банка зі скла---, чашка із глини- *глиняста*, ложка із дерева- +, подушка із пуху- *пухната*,

Чий хвіст?- *лисиці*, Чия конура?-*лисиці*, Чия голова?- *лисиці*,

в) словник дієслів

- Що робить вчитель?- *вчить*, кухар?- + *варить*,...лікар?- *лікує*,...вітер?- *дує*,

-Хто як голос подає? Кіт- *мявкає*, собака- *гавкає*, жаба- *квакає*, півень- *співає*, корова- *мукає*

-Хто як пересувається? Рибка- *пливе*, кінь- *біжить*, ворона- *літає*,

-Що роблять ножем?- *ріжуть*, голкою- *шиють*,...олівцем- *малюють*,
..сокирою- -,

г) назвати частини предмета. У стільця є- *ніжки*, *спинка*, *на чому сидять*,

У чайника є- *ручка*, У плаття є- *гудзики*.

18. Обстеження граматичної будови мовлення:

а) словозміна:

- Р.в. Чого не стало? Однина- *яблука, цукерки*, Множин- *яблуків, цукерків*,

- З.в. Кого ти бачив в зоопарку - *ведмедя, лисицю, зайця*.

- утворення множини - *виконує з опорою на наочність*,

- словозміна дієслів - *частково виконує з опорою на наочність*,

б) словотворення

- зменшувальна форма- *частково виконує з опорою на наочність*,

- хто їде на велосипеді?- *дядя*,...на лижах?- *дядя*,

в) особливості побудови речень – *порушена структура*,

- прийменники- *обмежене вживання*.

19. Стан зв'язного мовлення:

складання речення за малюнком - *складає просте речення*,

складання розповіді за малюнком – *частково виконує*,

переказ знайомої казки- *переказує*, плутає послідовність подій.

20. Логопедичний висновок: ЗНМ II-III р., Дизартрія, парасигматизм шиплячих.

21. Перспективний план корекційно-розвивальної роботи:

❖ Розвиток сприйняття і розуміння зверненого мовлення, бажання спілкуватися.

❖ Робота спрямована на розвиток просторової орієнтації.

❖ Нормалізація просодики мовлення.

❖ Робота над розвитком рухливості артикуляційного апарату.

❖ Розвиток фонематичних процесів і слухового контролю.

❖ Підготовка до звукового аналізу слів:

визначення місця звуку у слові (початок, середина, кінець);

поділ слів на склади;

розрізнення слів, подібних за звучанням;

❖ Усунення вад звуковимови:

постановка звуків:[ш,ж,ч,щ];

диференціація звуків:[ш-с,ж-з,ч-ц] ;

автоматизація звуків :[ш,ж,ч,щ].

❖ Вправлення у сприйнятті і практичному застосуванні граматичних законів мовлення:

дотримання порядку слів у реченні;

оволодіння словозміною, словотворенням;
вміння правильно користуватися сполучниками.

- ❖ Активізація словникового запасу;
- ❖ Розвиток зв'язного мовлення
- ❖ Удосконалення дрібної і загальної моторики.
- ❖ Розвиток психічних процесів, вміння контролювати власне мовлення.
- ❖ Виховувати критичне ставлення до помилок у власному мовленні.

Індивідуальна картка розвитку дитини

Прізвище - *Петров*

Ім'я - *Іван*

По батькові - *Сергійович*

Дата народження - *27.01.2008*

Домашня адреса - *м.Вінниця вул. Тарногородського 34-А, кв. 45*

Дата вступу до ДНЗ - *1.09.2013*

Діагноз - *ДЦП, спастичний тетрапарез, збіжна косоокість*

Логопедичний висновок – *ЗНМ II-III р. Дизартрія* Протокол- № 34 від 15.06

2013

Коротка історія розвитку

(анамнез заповнюється лікарем)

Спадкові захворювання – *відсутні;*

Родинне навчання та виховання – *задовільне;*

Історія мовленнєвого розвитку – *мовлення розвивалось із затримкою- перші слова з'явилися у 1р 9 м.*

Результати психолого-педагогічного вивчення дитини

(заповнюється психологом і вихователем)

Уявлення про себе і свою сім'ю – *сформовані;*

Стан загальної моторики- *самостійно не ходить;*

Навички самообслуговування – *сформовані частково;*

Стан дрібної моторики – *порушена;*

Орієнтування у просторі, часі, елементарні математичні уявлення – *сформовані частково;*

Бажання вчитися, пізнавальні інтереси – *на низькому рівні;*

Основні види діяльності – *ігрова;*

Стан психічних процесів:

Пам'ять- *мимовільна;*

Увага – *не стійка;*

Мислення- *наочно-дійове;*

Емоційно – вольова сфера - *адекватно реагує на відповідні почуття*

Логопедичне вивчення

(заповнюється логопедом)

Спілкування в сім'ї - *достатнє;*

Спілкування з однолітками – *достатнє;*

Спілкування з оточуючими – *вибіркове;*

Комунікативна компетенція:

монологічні вміння – *порушена послідовність викладення думки;*

діалогічні вміння – обмежені знайомою ситуацією;

Лексична компетенція - обмежена;

Фонетична компетенція – дизартричні розлади у поєднанні з порушенням вимови шиплячих звуків;

Граматична компетенція - у мовленні присутні аграматизми.

Висновки

У хлопчика порушена загальна та дрібна моторика та мовлення, що впливає на розвиток пізнавальної діяльності. Дитина емоційно стабільна, товариська. Віддає перевагу сюжетно-рольовим іграм.

Напрями корекційної роботи

- ❖ Проводити активну роботу по розвитку загальної та дрібної моторики;
- ❖ Розвиток пізнавальної діяльності, психічних процесів;
- ❖ Усунення вад звуковимови, нормалізація просодики, розвиток зв'язного мовлення, фонематичних процесів.

- ❖ Формування навичок самообслуговування;

Дата 20.09.2013

Підписи фахівців: лікар

психолог

вихователь

вчитель-логопед

Примітка (заповнюється по мірі необхідності протягом року)

Картотека дидактичних ігор

за лініями розвитку

Освітня лінія

“Особистість дитини”

1 Дидактична гра “Я вмію, можу, стараюсь!”

Мета: уточнити уявлення дітей про власне тіло, його будову, функції; збагатити словниковий запас дієсловами; закріпити вміння дітей складати речення за малюнками.

Розвивати лексико-граматичну будову мовлення, слуховий контроль, артикуляційну моторику, психічні процеси.

Виховувати позитивне відношення до занять з грамоти.

Завдання: розглянути малюнки, скласти речення за їх змістом.

Н.р.: виконати завдання разом з педагогом.

С.р.: виконати завдання з частковою допомогою педагога.

В.р.: виконати завдання самостійно.

Ускладнення: скласти розповідь за серією картинок.

Освітня лінія

“Дитина в соціумі”

1 Дидактична гра “Чудові покупки”

Мета: вчити складати речення за малюнками, систематизувати знання дітей про магазини, ринок, їх призначення; уточнити правила поведінки у громадських місцях; закріпити назви кольорів і геометричних фігур.

Розвивати зв'язне мовлення, лексико – граматичну будову мови, просодичну будову мовлення, дрібну моторику, зорово – руховий контроль, психічні процеси.

Виховувати культуру поведінки у громадських місцях, бажання розмовляти.

Завдання: уважно розглянути малюнок, викласти відсутні деталі, визначити який саме це магазин чи ринок, скласти речення за малюнком.

Н.р.: виконати завдання разом з педагогом.

С.р.: виконати завдання з частковою допомогою педагога.

В.р.: виконати завдання самостійно.

Ускладнення: скласти розповідь за малюнком.

Освітня лінія

“Дитина у природному довкіллі”

1 Дидактична гра “Чудо - килим”

Мета: удосконалювати вміння дітей розрізняти пори року, виділяти їх характерні ознаки; вправляти у навичках елементів звукового аналізу, поділу слів на склади, у складанні речень (розповідей) за малюнками.

Розвивати зв'язне мовлення, лексику – граматичну будову мовлення, фонематичний слух, зорово – руховий контроль, орієнтування у просторі, психічні процеси.

Виховувати любов до природи.

Завдання: викласти на килимок картинки, з'ясувати до якої із пір року вони відносяться; скласти речення (розповідь) за їх змістом, у запропонованих словах виділити звуки, поділити дані слова на склади.

Н.р.: виконати завдання разом з педагогом.

С.р.: виконати завдання з частковою допомогою педагога.

В.р.: виконати завдання самостійно.

Ускладнення: розглянути картинки та визначити зайву, пояснити свій вибір.

Освітня лінія

“Дитина у світі культури”

1 Дидактична гра “Дерево мого роду”

Мета: поширити у дітей уявлення про сім'ю, родину, ознайомлювати з традиціями і культурою свого народу, сприяти усвідомленню дітьми себе українцями. Вправляти в умінні складати описові розповіді про членів своєї родини, добирати слова на заданий звук, узгоджувати звук з відповідною літерою, добирати слова із певною кількістю складів до поданої схеми.

Розвивати фонематичні процеси, граматичну будову мовлення, монологічні здібності, артикуляційну моторику, зорово-руховий контроль, просодіку мовлення, психічні процеси.

Виховувати любов і повагу до своєї Батьківщини, її громадян, до своєї родини.

Завдання: викласти яблука відповідно до кількості членів родини, опираючись на літери-підказки. Розповісти про родичів (на вибір). Дібрати слово до поданої схеми.

Н.р.: виконати завдання разом з педагогом.

С.р.: виконати завдання з частковою допомогою педагога.

В.р.: виконати завдання самостійно.

Ускладнення: виконати звуковий аналіз запропонованих слів.

Освітня лінія

“Гра дитини”

1 Дидактична гра “Ми - дослідники”

Мета: активізувати пізнавальні здібності дітей; поглибити знання про властивості насіння, сенсорні еталони. Формувати здатність усвідомлювати себе активним учасником ігрової діяльності, розуміти, що в грі є обов'язки: діяти у відповідності з правилами.

Розвивати тактильні відчуття, зорово – рухову координацію, спостережливість, зв'язне мовлення, дрібну моторику; психічні процеси.

Виховувати зацікавленість ігровою діяльністю, охайність під час гри, товариськість.

Хід: виконати різні маніпуляції з насінням: що можна пересівати, а що котити; що відбувається з насінням, коло його опустити у воду; що станеться, якщо торкнутися мокрими долонями дрібного насіння; яке насіння важче, а яке легше; що можна перекочувати між долонями; що можна утримувати пальцями, а що лише у долоні; у якому насінні залишається слід від долоні, кулака, пальців, а у якому ні тощо.

Н.р.: виконати завдання разом з педагогом.

С.р.: виконати завдання з частковою допомогою педагога.

В.р.: виконати завдання самостійно.

Ускладнення: скласти описову розповідь про насіння (на вибір дитини) за наведеними запитаннями педагога.

Освітня лінія

“Дитина в сенсорно – пізнавальному просторі”

1 Дидактична гра “Цікаві форми”

Мета: вчити розрізняти предмети за формою, вибирати серед багатьох предметів предмет певної форми і пояснити свій вибір, закріпити назви геометричних фігур; вправляти в умінні утворювати відносні прикметники від назв геометричних фігур, виділяти 1-ий і останній звуки у словах, ділити слова на склади.

Розвивати фонематичний процеси, лексико – граматичну будову мовлення, артикуляційну і дрібну моторику, зорове сприймання, психічні процеси.

Виховувати товариськість, вміння працювати у команді.

Завдання: Отримавши ігрове поле, назвати геометричну фігуру. Вибрати картку із зображенням предмета тієї форми, яка відповідає геометричній фігурі. Пояснити свій вибір: “На моєму ігровому полі – квадрат. На картці зображена картина. Вона квадратна”

Н.р.: виконати завдання разом з педагогом.

С.р.: виконати завдання з частковою допомогою педагога.

В.р.: виконати завдання самостійно.

Ускладнення: знайти у навколишньому середовищі предмети певної геометричної форми.

Освітня лінія

“Мовлення дитини”

1 Дидактична гра “В гості до дівчинки Граматинки”

Мета: збагатити словник дітей іменниками з усіх лексичних тем, вправляти в умінні утворювати зменшувально-пестливу форму, однину і множину іменників, правильно вживати відмінкові закінчення іменників; утворювати відносні прикметники.

Розвивати лексико-граматичну будову мовлення, слуховий контроль, артикуляційну моторику, психічні процеси.

Виховувати позитивне відношення до занять з грамоти.

Завдання: розглянути малюнки, утворити зменшувально-пестливу форму та множину(однину) іменників, вірно вжити відмінкові закінчення.

Н.р.:виконати завдання разом з педагогом.

С.р.:виконати завдання з частковою допомогою педагога.

В.р. :виконати завдання самостійно.

Ускладнення: скласти речення із запропонованими словами, поділити дані слова на склади.

Уважність – основа комунікативної компетентності педагога.**Тетяна Володимирівна Докійчук,***методист з практичної психології та соціальної роботи
міського методичного кабінету Департаменту освіти
Вінницької міської ради*

Спілкування педагога починається зі сприймання учнів, батьків, колег, де велику роль відіграє уважність. Роль уваги у спілкуванні надзвичайно велика, вона дає вчителю змогу: відібрати значущі об'єкти, не реагувати на все, діяти вибірково й розсудливо, створювати своєрідний ефект «комунікативного дзеркала», яке відображає емоційний клімат уроку чи іншої форми взаємодії.

Ефект «комунікативного дзеркала», ґрунтується на вмінні вчителя зрозуміти стан іншої людини. Увага є інструментом встановлення педагогічного контакту, адже зосередженість на інтересах учнів, вияв уваги до них сприяє розвитку гарних стосунків. Тому, щоб навчитися ефективно спілкуватися, потрібно насамперед бути уважним, тобто помічати те, що для учнів, інших людей цінне й значуще, щоб не плутати те, що є значущим для себе і для іншого, зважати на цінності вихованців, розвивати їх, а не підмінювати власними.

Цьому сприяє розвиток спостережливості педагога, вибіркової спрямованості сприймання. Спостережливість ґрунтується на увазі, сприйманні, мисленні й пам'яті. Вчитель має виробити в себе здатність розуміти, яка внутрішня сутність прихована за зовнішніми ознаками, тобто, спостерігаючи, аналізувати.

Розвитку даного вміння буде сприяти:

- звичка бути уважним до всього навчально-виховного процесу;
- поєднувати уважність із вчасним педагогічним впливом на учнів;
- поєднувати увагу до пізнавального й морального аспектів навчально-виховного процесу;
- поєднувати стійкість й рухливість уваги, здатність до раціонального її перенесення.

Щоб розвивати спостережливість, слід ознайомитися з кінетикою (наукою про мову тіла у спілкуванні між людьми). Кінетика рекомендує: звертати увагу на позу співрозмовника. Наприклад: пряма спина вказує на сильний характер (але може й негнучкий), плечі подані вперед під час розмови (людина мовчить) - може свідчити про затамований гнів, плечі підняті вгору - страх, розправлені - готовність узяти на себе відповідальність, опущені - усвідомлення тягаря проблем.

Без слів можна зрозуміти й подбати про психологічну підтримку дитини, якщо її постань сигналізує про прохання допомогти: стерте обличчя, «безживна» поза, схрещені на грудях руки.

Фахівці до прикладу наводять еталонні ознаки різних станів дитини:

- стан страждання - губи опущені, на чолі зморшки, очі сумні, брови зведені, мовчазність, рухи повільні.

- стан зневаги - очі звужені, куточки губ опущені, брови насуплені, голова піднята догори, крива посмішка, холодний погляд, відвертається, поза зверхня.

- стан страху - очі розширені, поза застигла, рот трохи розкритий, брови трохи підняті, рухи різкі, погляд бігає, голос тремтить, піт.

- стан подиву - очі широко розкриті, рот трохи відкритий, брови підняті, на чолі зморшки, поза застигла, інтонації окличні, погляд запитливий, обличчя застигле.

- стан радості - посмішка, очі сяють, примружені або розкриті, хода легка, брови підняті, обличчя динамічне, мова жвава.

- стан гніву - рот розкритий, очі відкриті або як щілинки, брови різко зведені, обличчя перекривлене, динамічне, кулаки стиснуті, на переніссі вертикальні зморшки, втрачає самовладання.

Інформативною є і спрямованість погляду людини. Очі завжди віддзеркалюють стан нервової системи. Якщо у людини погляд спокійний, розслаблений — вона і внутрішньо спокійна.

Запорукою уважності також є вміння аналізувати власні дії. Для розвитку комунікативної культури вчителів потрібно й себе бачити так, як бачать його інші, повернутися обличчям до себе і зрозуміти, які сигнали йдуть від нього до учнів.

Щоб бачити себе очима дітей, варто:

- частіше аналізувати власну діяльність, намагаючись поставити себе на місце учнів (ідентифікувати свою позицію з позицією дітей);
- відвідувати уроки інших учителів і порівнювати свою поведінку з їхньою;
- усвідомлювати, як особисті недоліки впливають на роботу, на ставлення учнів;
- визнавати помилки, аналізувати «прізвиська», які можуть давати вчителю учні;
- вчитися зіставляти сьогодишню атмосферу з учорашньою, шукати спільний психологічний знаменник взаємодії.

Психологи пропонують схему, за допомогою якої педагог зможе керувати своєю увагою. Простір уваги фахівці поділяють на три кола. Велике коло - весь простір, який можна оглянути й сприйняти (у школі - це клас); середнє коло - простір безпосереднього спілкування вчителя (з одним учнем чи з групою); мале коло - сам педагог і найближче оточення, у якому він діє. Пульсація від малого кола до великого підтримуватиме увагу, зберігатиме її інтенсивність (від власних думок, змісту повідомлення, до сприйняття його окремими учнями, усвідомлення, як реагує весь клас). Коли при виході на велике коло увага розпорошується і послаблюється, слід подбати про її зосередження, звузивши до малого, а потім повернутися до середнього кола.

В повсякденній діяльності вчитель повинен пильнувати за своїми думками, вони стають словами. Пильнувати за своїми словами, вони стають учинками. Пильнувати за своїми вчинками, вони стають звичками. Пильнувати за своїми звичками, вони стають характером. Стежити за своїм характером, він визначає долю, стиль спілкування, комунікативну культуру педагога!

Відповідальні за випуск:

Буняк В.В. – директор Департаменту освіти Вінницької міської ради

Москальчук Н. І. – завідувач міським методичним кабінетом

Комп'ютерна верстка:

Балабан Р.А. – методист з навчальних дисциплін міського методичного кабінету